

**Wykonanie średniookresowej ewaluacji
Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich
oraz aktualizacji danych w zakresie diagnozy
stanu obszaru rewitalizacji
dla miasta Bielsko-Biała**

Bielsko-Biała 2018

Bielsko-Biała

Opracowanie powstało na zamówienie Biura Rewitalizacji Obszarów Miejskich
Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Zespół wykonujący opracowanie:

dr Janusz Jeżak (kierownik tematu)

dr Maciej Huculak

mgr Joanna Jeżak

Redakcja i skład: dr Janusz Jeżak

Projekt okładki: dr Janusz Jeżak

Copyright © Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o. o. oraz Urząd Miejski w
Bielsku Białej

Ewaluacja | Kraków – Bielsko-Białą, maj 2018

Źródła rysunków: opracowanie własne, Urząd Miejski w Bielsku-Białej, publikacje

INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI
Odkrywamy wartość przestrzeni

Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o.o.
ul. Na Błonie 15a/22 (korespondencja)
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl

ul. Kamienna 43a lok 5 (biuro)
31-403 Kraków

SPIS TREŚCI

<u>I. WPROWADZENIE</u>	3
<u>II. MONITORING A EWALUACJA PROGRAMU REWITALIZACJI</u>	4
<u>III. MONITORING PROGRAMU W LATACH 2015-2017</u>	12
3.1. MONITORING ZMIAN FIZYCZNYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI	13
3.2. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	14
3.3. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA CELÓW REWITALIZACJI	22
3.4. STAN REALIZACJI PROJEKTÓW	23
<u>IV. EWALUACJA PROGRAMU REWITALIZACJI</u>	27
4.1. ANKIETA EWALUACYJNA	28
4.2. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANKIETY EWALUACYJNEJ	28
4.3. REZULTATY PROGRAMU OSIĄGNIĘTE W LATACH 2015-2017	33
4.4. SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU	39
4.5. KOMUNIKACJA Z INTERESARIUSZAMI PROGRAMU REWITALIZACJI	42
4.5.1. REDAGOWANIE I UDOSTĘPNIANIE CYKLICZNEGO BIULETYNU ELEKTRONICZNEGO (NEWSLETTERA)	42
4.5.2. BADANIA SONDAŻOWE, WYRAŻANIE OPINII	43
4.5.3. SPOTKANIA Z INTERESARIUSZAMI PROGRAMU	43
4.5.4. PRZYGOTOWYWANIE I PUBLICZNE UDOSTĘPNIANIE RAPORTÓW NA TEMAT REALIZACJI PROM	44
<u>V. REKOMENDACJE DO DALESZYCH PRAC</u>	45

I. WPROWADZENIE

Średniookresowa ewaluacja Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich oraz aktualizacji danych w zakresie diagnozy stanu obszaru rewitalizacji dla miasta Bielsko-Biała opracowana została na podstawie umowy z dnia 2 lutego 2018 r. nr RO.272.3.2018. Raport stanowi podsumowanie i średniookresową ocenę programu (działanie założone w programie do wykonania w 2018 r.)

Raport opracowany został na podstawie danych dostarczonych przez Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej oraz pozyskanych przez Wykonawcę. Ewaluacja obejmuje lata 2015-2017.

Opracowany Raport podzielony został na cztery części. W pierwszej omówiono podstawy prawne i metodyczne opracowania ewaluacji, wskazując na zmiany jakie zaszły w podejściu do ewaluacji dokumentów strategicznych.

W części drugiej przedstawiono wyniki monitoringu działań przewidzianych w programie w latach 2015-2017. W rozdziale zaprezentowano wyniki raportu zmian fizycznych jakie zaszły w obszarze rewitalizacji w omawianym okresie.

Omówiono przyjęte w programie wskaźniki monitorowania oraz omówiono kwestie monitorowania celów rewitalizacji. Ważnym elementem tej części opracowania był opis stanu realizacji projektów wskazanych do realizacji w programie rewitalizacji.

Część trzecia opracowania poświęcona została stricte realizacji programu. W tym rozdziale omówiono przeprowadzoną wśród interesariuszy projektu ankietę ewaluacyjną oraz wskazano efekty programu osiągnięte w latach 2015-2017. Ważnym elementem tej części opracowania był opis systemu monitorowania programu, z sugestiami niezbędnych korekt na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji (na podstawie ustawy o rewitalizacji). Rozdział zamyka ocena komunikacji operatora programu z interesariuszami projektu. Omówiono stosowane formy komunikacji, akcentując ewentualne potrzeby zmian.

Ostatnia część opracowania to rekomendacje do dalszych prac, których celem było zwrócenie uwagi na ważne zagadnienia stanowiące istotne wyzwanie w kontekście wdrażania programu oraz opracowania w dalszej kolejności Gminnego Programu Rewitalizacji (zgodnie z ustawą o rewitalizacji).

Załącznikiem do raportu jest zestawienie zdjęć prezentujące zmiany fizyczne jakie zaszły w obszarze rewitalizacji.

II. MONITORING A EWALUACJA PROGRAMU REWITALIZACJI

Obecnie obowiązujące przepisy i wytyczne w zakresie prowadzenia procesów rewitalizacji, dużo miejsca poświęcają zagadnieniu monitorowania i ewaluacji procesów rewitalizacji. W ustawie o rewitalizacji¹ założono, że gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, a ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Zgodnie z wymaganiami ustawy system monitorowania i oceny określonym w programie, polega w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

W Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020² wskazano, że dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są m.in.: koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji.

¹ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1777 z późn. zm.).

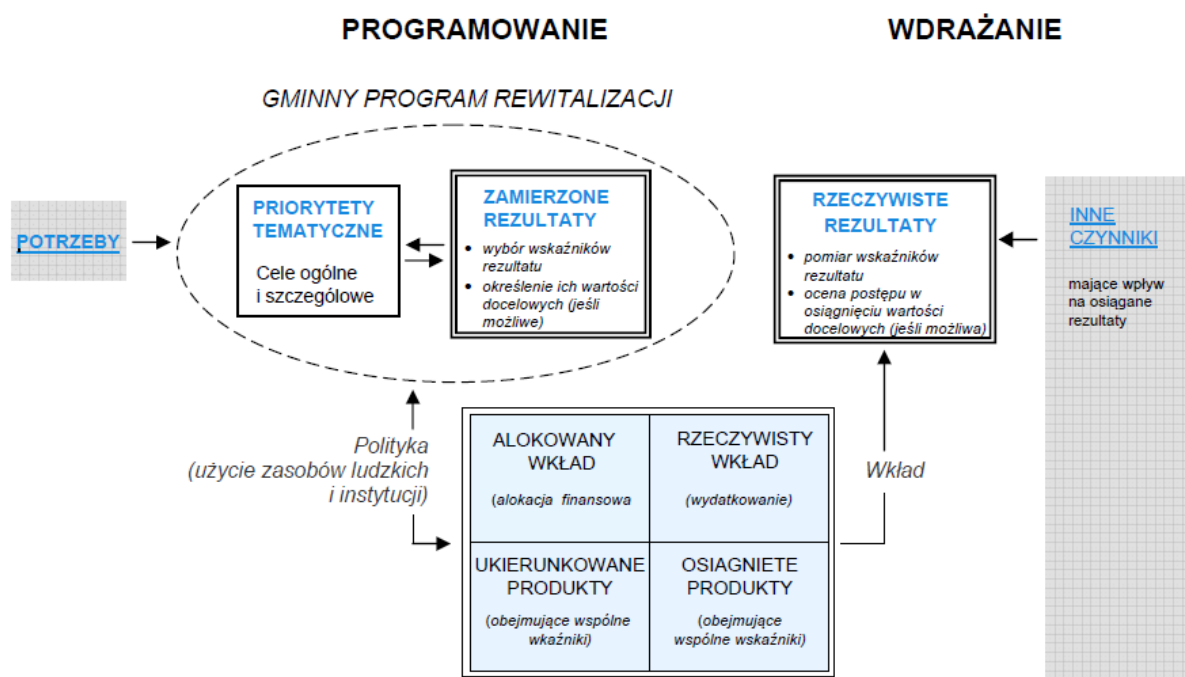
² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Rozwoju, Warszawa 2016.

Spełnienie zasady partnerstwa i partycypacja rozumiane jest jako m.in. monitorowanie w ramach partycypacji społecznej prowadzonych w procesie rewitalizacji działań.

2.1. Nowe podejście do systemu monitorowania i ewaluacji programów rewitalizacji

Podejście do procesu monitorowania i ewaluacji programów uległo w obecnej perspektywie finansowej UE zasadniczej zmianie. W poprzednich okresach programowania koncentrowano się na logice budowania celów oraz wskaźników. Produkty generowały rezultaty, a te generowały oddziaływania. Natomiast produkty, rezultaty i oddziaływania przyczyniały się do realizacji celów - odpowiednio do celów operacyjnych, szczegółowych i ogólnych.

Schemat ten zakładał więc prostą zależność liniową pomiędzy samymi wskaźnikami oraz pomiędzy wskaźnikami a celami. Ponadto nie przewidywał wpływu innych czynników. Nie wprowadzał również podziału wskaźników ze względu na poziom wskaźnikowanych działań – zakładano taką samą logikę dla projektu, jak i strategii³.

Rys. II.1. Nowe podejście do procesu monitorowania programów rewitalizacji

Źródło: *Outcome Indicators And Targets. Towards a New System of Monitoring and Evaluation in EU Cohesion Policy. Revised version, June 2011, s. 4.*

³ Praca zbiorowa, *Opracowanie systemu rekomendowanych wskaźników ewaluacji oraz wytycznych dla systemu monitoringu rewitalizacji centrum Łodzi*, Raport metodologiczny, Łódź 2015 r

Zgodnie z nową logiką na poziomie projektów (a także konkretnych działań) mamy głównie produkty, natomiast rezultaty występują na poziomie Programu Rewitalizacji. Na wskaźniki rezultatu mają wpływ zarówno podjęta interwencja publiczna, jak i czynniki zewnętrzne.

Przekładając język realizacji projektów rewitalizacyjnych, produkty mamy na poziomie konkretnych działań podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (np. projekty aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców), a rezultaty występują na poziomie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Najważniejsze zmiany polegają na:

- położeniu nacisku na stosowanie wskaźników rezultatu (celu) i monitorowanie ich osiągania,
- modyfikacji miejsca wskaźników w logice interwencji,
- promowaniu ewaluacji opartej na sytuacji kontrfaktycznej.

Dotychczas zamierzone rezultaty były formułowane w dokumentach strategicznych w sposób sektorowy. Zgodnie z nowym podejściem powinny natomiast skupiać się na zagadnieniach dotyczących polepszania jakości życia ludzi i rozwoju ich kompetencji, możliwości, zdolności w różnych rolach (np. jako konsumentów, pracowników, przedsiębiorców, członków rodziny lub społeczności, etc.).⁴

2.2. Monitoring procesu rewitalizacji w PROM w Bielsku-białej na lata 2014-2020

Monitoring to regularne zbieranie i analiza danych na temat realizacji projektu w trakcie jego przebiegu. Dzięki monitoringowi sprawdzamy zgodność przebiegu realizacji projektu z naszymi wcześniejszymi planami i założeniami, zarówno w aspekcie rzeczowym (postępów prac, alokacji zasobów), jak i finansowym⁵.

Monitoring procesu rewitalizacji to systematyczne rejestrowanie i raportowanie postępów procesu rewitalizacji. Monitoring projektu natomiast to w większości przypadków bezpośredni efekt konkretnego projektu.

Monitorowanie PROM w lata 2015-2021 leży w gestii Zespołu Zadaniowego do zakończenia prac nad aktualizacją „Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich

⁴ Praca zbiorowa, *Opracowanie systemu rekomendowanych wskaźników ewaluacji oraz wytycznych dla systemu monitoringu rewitalizacji centrum Łodzi*, Raport metodologiczny, Łódź 2015 r

⁵ Źródło: A. Kowalewska, *Poradnik dla Wnioskodawcy: Jak przygotować dobry projekt, a potem przeprowadzić jego ewaluację*, Departament Edukacji i Wydawnictw NBP, Warszawa 2015 r., s. 4

w Bielsku-Białej na lata 2014-2020” oraz jego koordynowanie i monitorowanie w latach 2015-2021.

Powołany przez Prezydenta Zespół Zadaniowy odpowiada za gromadzenie, dostarczanie i analizowanie danych, diagnozę i identyfikację aktualnych zagadnień, opiniowanie sprawozdań z realizacji programu, ewaluacyjnych i innych opracowań związanych z realizacją PROM.

Monitorowanie odbywa się poprzez badanie osiągnięć PROM, w tym efektów rzeczowych projektów - stanu zaawansowania realizacji projektów ujętych w programie. Monitoring Programu prowadzony jest zgodnie z zasadą partnerstwa, w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy.

W procesie monitorowania i sprawozdawczości włączone zostały wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego i jednostki im podległe oraz wszystkie podmioty, których zadania umieszczone zostały w PROM. Monitorowanie realizacji projektów PROM 2014-2020 w okresach rocznych, odbywa się w oparciu o kwestionariusz - „Kartę sprawozdania”, dostarczany przez projektodawcę do Operatora drogą elektroniczną. Rolę operatora programu rewitalizacji pełni Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich. Niedostarczenie „Karty sprawozdania” jest równoznaczne z deklaracją, że projekt w danym roku nie był realizowany. „Karty sprawozdań” za ubiegły rok składane są do końca stycznia roku następnego.

Projektodawca składając „Kartę zgłoszenia projektu” zobowiązuje się do przekazywania Operatorowi Programu wszystkich informacji dotyczących rozpoczęcia, przebiegu realizacji i ewentualnych zmian w projekcie oraz umożliwienia przeprowadzenia wizji lokalnej w miejscu realizacji Projektu.

Coroczne sprawozdanie dotyczące realizacji Programu są zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej. Sprawozdania z realizacji PROM 2014 – 2020, w cyklach dwuletnich, przedkładane są przez Operatora Prezydentowi Miasta, a następnie po akceptacji Prezydenta Miasta, sprawozdania przedkładane są Radzie Miejskiej.

Monitorowanie osiągnięć programu (oddziaływania PROM) odbywa się z wykorzystaniem dwóch metod: analizy jakościowej i ilościowej.

2.2.1. Monitorowanie metodą analizy jakościowej

Monitorowanie realizacji i rezultatów zaktualizowanego PROM 2014-2020 metodą jakościową obejmuje różne płaszczyzny działań, których zestawienie umożliwia pełną ocenę efektów działań rewitalizacyjnych.

Pierwszym obszarem jest monitorowanie odbioru społecznego PROM 2014-2020, które prowadzone jest za pomocą instrumentów badania opinii społecznej, przede wszystkim w dwóch osiedlach priorytetowych: Bielsko Śródmieście i Złote Łany. Zgodnie z zapisami programu założono przy wykonaniu ewaluacji przeprowadzenie badania – sondażu kwestionariuszowego, zarówno wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji jak i w grupach nieobjętych wprost działaniami programu, które można badać, stosując sondaż internetowy.

Drugim ważnym obszarem analizy jakościowej jest monitorowanie zmian w fizjonomii obszaru rewitalizacji, poprzez systematyczne dokumentowanie i ocenę zmian, uzyskiwanych dzięki PROM, w oparciu o technikę fotograficznej dokumentacji stanu zagospodarowania terenu, zachowania społeczności lokalnej, stanu obiektów i zjawisk społecznych w obszarach zdegradowanych (szczególnie w obszarze rewitalizacji: Strefa I i II), a w miarę możliwości również w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Dokumentacja prowadzona jest w oparciu o siatkę spotów dokumentacyjnych (tj. miejsc z których wykonywany jest zapis wizualny, z określeniem kierunku i podstawowych parametrów zapisu). Siatka objąć może spoty, pozwalające na dokumentowanie zmian tj. rezultatów programu rewitalizacji jak również ogólnego wizerunku – fizjonomii obszarów kryzysowych.

Ocena osiągnięć procesu rewitalizacji, na podstawie regularnie wykonywanej dokumentacji zmian, zachodzących w jakości i sposobie użytkowania przestrzeni publicznych w osiedlach najbardziej zdegradowanych, jest uznaną metodą opartą na relacji zależności, która zachodzi pomiędzy obecnością i aktywnością ludzi w przestrzeniach publicznych (place, skwery, chodniki, place zabaw), a osiąganym efektem ożywienia zdegradowanych obszarów miast. Fotograficzny obraz zmian pozwala dobrze uchwycić osiągnięcia programu, bardzo prostymi środkami, które dają materiał łatwy do interpretacji – analizy porównawczej: widać jak było przed i jakie zmiany zaszły, również wskutek wdrożenia programu.

2.2.2. Monitorowanie metodą analizy ilościowej

Operator PROM monitoruje rezultaty wdrażania programu (osiągnięcia programu) również za pomocą zestawu wskaźników, których wartość jest wyliczana na podstawie zbieranych w tym celu i aktualnych danych dla obszaru rewitalizacji (tj. dla ośmiu osiedli Bielska – Białej, składających się na obszar rewitalizacji). W programie przewidziano gromadzenie danych dla następujących wskaźników:

- liczba wybudowanych/przebudowanych budynków [n/d],
- powierzchnia zrewitalizowanych obszarów przeznaczonych na cele związane z integracją społeczną i inne cele związane z rewitalizacją [n/d],
- przedsiębiorczość na obszarze rewitalizowanym (tj. ilość podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizowanego), [n/d],
- liczba funkcjonujących form aktywizacji ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny [n/d],
- wskaźniki dot. poziomu ubóstwa (np. ilość osób uzyskujących pomoc społeczną z tego powodu/ 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji), [n/d],
- wybrane wskaźniki, które będą monitorowane przez Sekretariat RIT dla projektów realizowanych w ramach RIT w Bielsku-Białej.

2.3. Ewaluacja procesu rewitalizacji

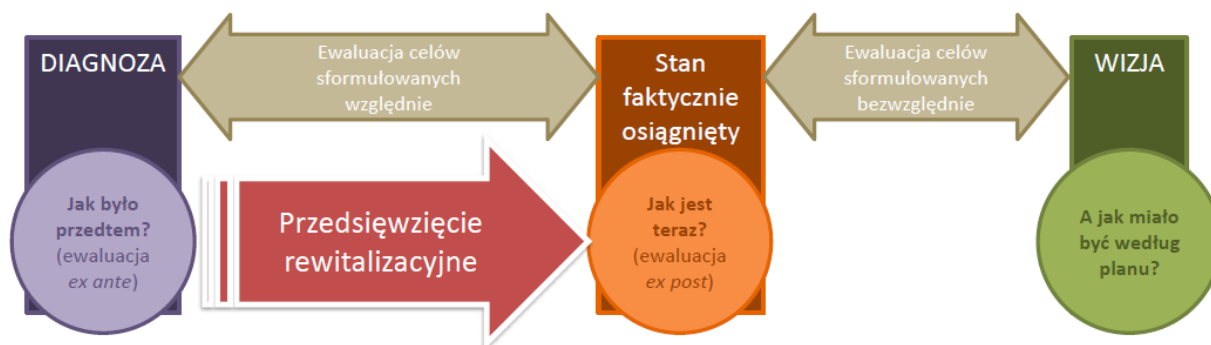
Ewaluacja to systematyczna i obiektywna ocena wartości trwającego lub zakończonego projektu, uwzględniająca nie tylko sposób jego realizacji, ale także jego koncepcję (teorię) oraz – przede wszystkim – osiągnięte rezultaty. Celem ewaluacji jest sprawdzenie, czy projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby, czy osiąga zaplanowane cele (wywołuje zaplanowane rezultaty) oraz czy zmiany wywołane jego realizacją można uznać za trwałe⁶.

Z uwagi na trwanie procesu rewitalizacji, niniejsza analiza stanowi ewaluację on-going i ma na celu ustalenie stopnia realizacji sformułowanych celów i zaplanowanych przedsięwzięć. Bazą analizy jest ewaluacja ex-ante przeprowadzona przed rozpoczęciem wdrażania programu⁷.

⁶ Ibidem, s.4

⁷ Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013), Bielsko-Biała 2016 r., Załącznik do Uchwały Nr XIX/368/2016, Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 21 czerwca 2016 r.

Sprawozdanie z całości realizacji programu za lata 2014 – 2020 Operator Programu opracuje do 30 czerwca 2021 roku. Podsumowanie i ocena realizacji Programu będzie się odbywać poprzez opracowanie, co najmniej oceny końcowej – w terminie do 30 czerwca 2021 roku (łącznie ze sprawozdaniem z całości realizacji Programu).

Rys. II.2. Miejsce ewaluacji on-going w procesie rewitalizacji

Źródło: A. J. Sepiolo, P. Sikorska, W. Kłosowski. *Model wdrażania programu rewitalizacji. Procedury zarządzania i monitorowania z elementami Town Center Management*, Modelowa rewitalizacja miast, IRM.

III. MONITORING PROGRAMU W LATACH 2015-2017

3.1. Monitoring zmian fizycznych w obszarze rewitalizacji

Monitorowanie zmian w fizjonomii obszaru rewitalizacji, prowadzone jest poprzez systematyczne dokumentowanie i ocenę zmian uzyskiwanych dzięki PROM, w oparciu o technikę fotograficznej dokumentacji stanu zagospodarowania terenu. Dokumentacja taka jest prowadzona w oparciu o siatkę spotów dokumentacyjnych (tj. miejsc z których wykonywany jest zapis wizualny, z określeniem kierunku i podstawowych parametrów zapisu).

Pierwszy raz zdjęcia wykonano na potrzeby sprawozdania za lata 2015-2016 z realizacji „Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013)”. Na zdjęciach przedstawiono wówczas efekty zakończonych projektów.

Rys. III.1. Plac zabaw Osiedle Grażyny po zakończeniu projektu

Źródło: Sprawozdanie za lata 2015-2016 z realizacji „Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013), Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich, 2017.

Na potrzeby niniejszego opracowania wykonano zdjęcia obiektów sfotografowanych w poprzednich latach i zestawiono je na planszach załączonych do niniejszego raportu w załączniku nr 1.

Łącznie wykonano 76 plansz dokumentujących zmiany jakie zaszły w przestrzeni obszaru rewitalizacji. Każda plansza opatrzona została nazwą ulicy i numerem projektu, w ramach którego prowadzone są działania na obiekcie.

Zestawione plansze w klarowny sposób prezentują zmiany fizyczne jakie zaszły w latach 2015-2017 w obszarze rewitalizacji. Prezentowany materiał potwierdza poprawę jakości przestrzeni publicznych, powstanie nowych obiektów infrastruktury publicznej, czy też działania zmierzające do poprawy stanu infrastruktury technicznej.

3.2. Wskaźniki monitorowania programu rewitalizacji

Operator PROM monitoruje rezultaty wdrażania programu (osiągnięcia programu) za pomocą zestawu wskaźników, których wartość wyliczana jest na podstawie zbieranych w tym celu i aktualnych danych dla obszaru rewitalizacji (tj. dla 8 osiedli Bielska – Białej, składających się na obszar rewitalizacji). Zebrane dane zaprezentowane zostały w tabeli 33.

Tab. III.1. Wskaźniki monitorowania programu rewitalizacji wraz z wartościami za rok 2015 oraz 2017.

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	
		2015	2017
1	Liczba wybudowanych/przebudowanych budynków	[n/d]	33
2	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów przeznaczonych na cele związane z integracją społeczną i inne cele związane z rewitalizacją	[n/d]	72 961 m ²
3	Przedsiębiorczość na obszarze rewitalizowanym (tj. ilość podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizowanego)	[n/d]	191,27 podmiotów/1000 mieszkańców
4	Liczba funkcjonujących form aktywizacji ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny	[n/d]	[n/d]*
5	Wskaźniki dot. poziomu ubóstwa (np. ilość osób uzyskujących pomoc społeczną z tego powodu/ 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji)	[n/d]	9,2 osób/1000 mieszkańców**
6	Wybrane wskaźniki, które będą monitorowane przez Sekretariat RIT dla projektów realizowanych w ramach RIT w Bielsku-Białej	[n/d]	[n/d]

* nie wskazano konkretnej wartości, a przedstawiono opis aktywności

** przedstawiono szczegółową charakterystykę zjawiska w rozbiciu na dzielnice.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Rewitalizacji Obszarów Miejskich

Monitorowania osiągnięć PROM za pomocą analizy wskaźnikowej wymaga określenia wartości bazowej dla wybranych wskaźników (tj. wartości opisujących stan obszaru rewitalizacji w roku 2015). Zanim ukończono przygotowanie projektu dokumentu programowego w jego wersji finalnej, wartości tych wskaźników nie były znane (n/d). W przypadku braku wskaźnika bazowego przyjęto, że ze względu na to iż zmiany w obszarze rewitalizacji są widoczne w dłuższej perspektywie czasowej, każda korzystna zmiana uznana zostanie za realizację przyjętych celów. W ramach ewaluacji ustalono wartości czterech z pięciu wskaźników. Ze względu na brak wskaźników bazowych, trudno ocenić występujące tendencję. Możliwe to będzie na etapie sporządzania oceny końcowej realizacji PROM sporządzanej w roku 2021.

Przyjęte wskaźniki monitoringu powinny zostać dostosowane (na etapie opracowywania GPR na podstawie ustawy o rewitalizacji) do nowego podejścia w zakresie ewaluacji, o którym była mowa w rozdziale II.

Wybrane wskaźniki zostały opracowane również w ujęciu terytorialnym i zestawione w tabelach, zaprezentowanych poniżej.

Tab. III.2. Ilość podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców

	Ilość podmiotów gosp.	Ludność	Ilość podmiotów gosp. narod. na 1000 mieszk.
STREFA I	7077	21 935	322,63
Biała Śródmieście	341	2492	136,83
Biała Wschód	2069	3449	599,88
Dolne Przedmieście	1610	4421	364,17
Górne Przedmieście	1026	6963	147,35
Śródmieście Bielsko	2031	4610	440,56
STREFA II	2359	27 396	86,11
Beskidzkie	685	7564	90,56
Wojska Polskiego	314	5096	61,62
Złote Łany	1360	14736	92,29

Źródło: *Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miasta w Bielsku-Białej*

Tab. III.3. Liczba funkcjonujących form aktywizacji ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny w 2017 roku

Forma aktywizacji	Strefa I	Strefa II
Doradztwo animatora społecznego w ramach Programów Aktywności Lokalnej dla obszarów zdegradowanych na terenie miasta Bielska-Białej (Projekt p.n.: „Zintegrowana Animacja Społeczna w Bielsku-Białej”)	Biała Śródmieście, Biała Wschód, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Śródmieście Bielsko	Beskidzkie, Wojska Polskiego
Usługi aktywnej integracji w Klubie Integracji Społecznej MOPS przy ul. Piastowskiej 4 w ramach Programów Aktywności Lokalnej dla obszarów zdegradowanych na terenie miasta Bielska-Białej	Biała Śródmieście, Biała Wschód, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Śródmieście Bielsko,	Beskidzkie, Wojska Polskiego
Usługi aktywnej integracji w Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji Teatr Grodzki w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla Osób Niepełnosprawnych z obszarów zdegradowanych	Biała Śródmieście, Biała Wschód, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Śródmieście Bielsko,	Beskidzkie, Wojska Polskiego, Złote Łany
Usługi Asystenta Osoby Niepełnosprawnej w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla Osób Niepełnosprawnych z obszarów zdegradowanych (Projekt p.n.: „Zintegrowana Animacja Społeczna w Bielsku-Białej”)	Biała Śródmieście, Biała Wschód, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście, Śródmieście Bielsko,	Beskidzkie, Wojska Polskiego, Złote Łany
Imprezy integracyjne w ramach projektu p.n.: „Bielsko-Biała łączy ludzi” (Uliczna Parada Teatralna, Święto sąsiada)	Wszystkie osiedla Miasta	
Usługi aktywnej integracji w Klubie Integracji Społecznej MOPS przy ul. Piastowskiej 4 w ramach projektu p.n.: „Bielsko-Biała łączy ludzi”	Wszystkie osiedla Miasta	

Źródło: Miejski Ośrodek Pomoc Społecznej w Bielsku Białej, Bielsko Biała 2017

Tab. III.4. organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu polityki społecznej i ochrony zdrowia wyłonione w drodze otwartych konkursów ofert

Lp.	Podmiot	Nazwa zadania	Adres	Osiedle
1.	Caritas Diecezji Bielsko-Żywieckiej	„Prowadzenie Banku Chleba dla najuboższych mieszkańców Bielska-Białej”	ul. Zygmunta Krasińskiego 10 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
2.	Koło Bielskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta	„Udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej w szczególności z powodu bezdomności i ubóstwa”	ul. Legionów 16, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Wschód
3.	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż	„Prowadzenie działań readaptacyjnych skierowanych do mieszkańców Bielska-	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście

Lp.	Podmiot	Nazwa zadania	Adres	Osiedle
		<i>Białej dotkniętych wykluczeniem społecznym</i>		
4.	Fundacja Praesterno	„Punkt wsparcia i pomocy psychospołecznej dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym”	pl. Fabryczny 3, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
5.	Stowarzyszenie Wspierania Rodziny w Bielsku-Białej	„Rodzina moją siłą”	ul. Bystrzyńska 55c, 43-300 Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie
6.	Towarzystwo Psychoprofilaktyczne oddział Bielsko-Biała	„Ulica Kreatywna”	ul. Zygmunta Krasińskiego 5a, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
7.	Klub Integracji Katolickiej w Bielsku-Białej	„Świetlica Dzieciątka Jezus”	ul. Grzybowa 8, 43-300 Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie
8.	Charytatywne Stowarzyszenie Opiekuńczo—Wychowawcze „Ignis”	„Świetlica Socjoterapeutyczna Ignis”	ul. 11 Listopada 86, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Wschód
9.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Beskidzki	„Obozy w harcerskim stylu dla dzieci i młodzieży”	ul. Fryderyka Chopina 3, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
10.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Ada”	„Obozy artystyczno-sportowe”	Plac Opatrzności Bożej 20 43-300 Bielsko-Biała	Biała Śródmieście
11.	Stowarzyszenie Aktywności Fizycznej i Artystycznej „AFART”	„Lato w Bieszczadach 2017”	ul. Wiśniowa 9/24, 43-300 Bielsko-Biała	Kopernika
12.	Parafialno-Szkolny Klub Sportowy „Beskidy”	„Obóz sportowo-rekreacyjny w Pobierowie”	ul. Wyzwolenia 334, 43-300 Bielsko-Biała	Hałcnów
13.	Stowarzyszenie Osiemnastka	„Kolonie sportowo-turystyczna”	Cypriana Kamila Norwida 30, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Krakowska
14.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Małgorzaty w Bielsku-Białej	„Kolonie parafialna – Wakacje z Bogiem w Krokowej”	ul. Karpacka 146 43-316 Bielsko-Biała	Kamienica
15.	Parafia Rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bielsku-Białej	„Kolonie parafialna – Wakacje z Bogiem w Gąskach”	ul. Romualda Traugutta 13, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
16.	Fundacja Rozwoju i Promocji Tańca „Świat Tańca”	„Cubana Dance Camp – letni obóz taneczny”	ul. Sternicza 8/122, 43-300 Bielsko-Biała	Beskidzkie
17.	Klub Sportów Azjatyckich ATEMI	„Wypoczynek dzieci i młodzieży: Organizacja	ul. Widok 12,	Bielsko Południe

Lp.	Podmiot	Nazwa zadania	Adres	Osiedle
		wypoczynku dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji	43-300 Bielsko-Biała	
18.	Stowarzyszenie „Dbaj o kręgosłup”	„Kolonie rekreacyjno-zdrowotna. Gimnastyka korekcyjna oraz nauka i doskonalenie pływania”	ul. Józefa Lompy 7, 43-300 Bielsko-Biała	Słoneczne
19.	Bielsko-Bialskie Towarzystwo Sportowe „Włóknarz”	„Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji: Sportowe lato 2017”	ul. Widok 12, 43-300 Bielsko-Biała	Bielsko Południe
20.	Klub Sportowy Live	„Wypoczynek wakacyjny z akcentem na aktywność fizyczną – Cetniewo 2017”	pl. Opatrzności Bożej 20, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Śródmieście
21.	Koło Bielskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta	„Spotkanie Wigilijne”	ul. Legionów 16, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Wschód
22.	Śląski Oddział Czerwonego Krzyża w Katowicach Oddział Rejonowy w Bielsku-Białej	„Przygotowanie i wręczenie paczek żywnościowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla osób potrzebujących”	Jana III Sobieskiego 6, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
23.	Fundacja Drachma	„Wigilia 2017 w Fundacji Drachma”	ul. Mikołaja Reja 18, 43-300 Bielsko-Biała	Słoneczne
24.	Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla Karpackiego	„Międzypokoleniowe spotkanie świąteczne”	ul. Klemensa Matusiaka 1, 43-300 Bielsko-Biała	Karpackie
25.	Bielskie Towarzystwo Trzeźwości	„Spotkanie świąteczno-noworoczne dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym „NIE MUSISZ BYĆ SAM”	ul. Inwalidów 6, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
26.	Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski Koło Bielsko-Biała	„Spotkanie opłatkowe bielskiego środowiska niewidomych 2017”	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
27.	Caritas Diecezji Bielsko-Żywieckiej	Udzielanie pomocy z okazji Świąt Bożego Narodzenia poprzez zorganizowanie spotkania i poczęstunku wigilijnego dla osób najuboższych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, i/lub, przygotowanie i wręczenie paczek żywnościowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla osób ubogich, bezdomnych”	ul. Stefana Żeromskiego 5, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
28.	Bielskie Stowarzyszenie Abstynentów Klub „Wzajemność,	Udzielanie wsparcia i pomocy osobom z problemem	ul. Gazownicza 15,	Dolne Przedmieście

Lp.	Podmiot	Nazwa zadania	Adres	Osiedle
29.	Katolickie Towarzystwo Kulturalne Klub „Arka”,	alkoholowym oraz członkom ich rodzin, polegającego na prowadzeniu klubów trzeźwościowych”:	43-300 Bielsko-Biała ul. Krasieńskiego 17, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
30.	Bielskie Towarzystwo Trzeźwości		ul. Inwalidów 6, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
31.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Ada”		pl. Opatrzności Bożej 20, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Śródmieście
32.	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Wielkie Serce	Prowadzenie działań stymulujących rozwój dziecka niepełnosprawnego”:	ul. Norberta Barlickiego 15/8, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
33.	Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Terenowy w Bielsku-Białej,		ul. Cyprysowa 27, 43-300 Bielsko-Biała	Mikuszowice Krakowskie
34.	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż	„Prowadzenie punktu nieodpłatnych porad prawnych ul. Adama Mickiewicza 30 A	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
35.	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż	Prowadzenie punktu nieodpłatnych porad prawnych ul. Lipnicka 36	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Grunwaldzkie
36.	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż	Prowadzenie punktu nieodpłatnych porad prawnych ul. Józefa Lompy 9	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Słoneczne
37.	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż	Prowadzenie punktu nieodpłatnych porad prawnych pl. Opatrzności Bożej 18	ul. Mostowa 1, 43-300 Bielsko-Biała	Biała Śródmieście
38.	Fundacja Praesterno	Prowadzenie grupowego i indywidualnego wsparcia dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.	pl. Fabryczny 3, 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
39.	Fundacja Zapobiegania i resocjalizacji Uzależnień „Nadzieja”	Prowadzenie punktu konsultacyjnego ds. przeciwdziałania narkomanii.	ul. Stojałowskiego 19 43-300 Bielsko-Biała	Biała Wschód
40.	Caritas Diecezji Bielsko-Żywieckiej	„Prowadzenie edukacji zdrowotnej, działań profilaktycznych i innych działań	ul. Stefana Żeromskiego 5, 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
41.	Hospicjum św. Kamila w Bielsku-Białej	prozdrowotnych na rzecz różnych grup wiekowych”,	ul. NMP Królowej Polski 15 43-300 Bielsko-Biała	Słoneczne

Lp.	Podmiot	Nazwa zadania	Adres	Osiedle
42.	Stowarzyszenie Amazonki w Bielsku-Białej	„Prowadzenie działań wspierających na rzecz osób przewlekle oraz terminalnie chorych”.	ul. Barlickiego 15/46 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
43.	Związek Inwalidów Wojennych RP Oddział Bielsko-Biała	Aktywizacja i integracja kombatantów oraz inwalidów wojennych	ul. Zygmunta Krasińskiego 5a 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
44.	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych-Zarząd Koła Miejskiego im. Gen. J. Kustronia		ul. Juliusza Słowackiego 25 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście
45.	Fundacja Aktywności Społecznej „Złote Łany”	Aktywizacja i integracja osób starszych	ul. Jutrzenki 18 43-300 Bielsko-Biała	Złote Łany
46.	Stowarzyszenie Akademia Seniora		ul. Juliusza Słowackiego 17 43-300 Bielsko-Biała	Śródmieście Bielsko
47.	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Maksymiliana Kolbe w Bielsku-Białej		ul. św. Maksymiliana Kolbego 1	Aleksandrowice
48.	Stowarzyszenie Wspierania Rodziny w Bielsku-Białej		ul. Bystrzańska 55c 43-300 Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie
49.	Stowarzyszenie „Twoje zdrowie”		ul. Warszawska 5/204 43-300 Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście

Źródło: Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miasta w Bielsku-Białej

Tab. III.5. Osoby, którym przyznano decyzją świadczenie z powodu ubóstwa

Osiedla I strefy	liczba osób ogółem	kobiety	mężczyźni	wskaźnik ubóstwa ⁸
Biała Śródmieście	6	3	3	2,4
Biała Wschód	36	15	21	10,4
Dolne Przedmieście	23	12	11	5,2
Górne Przedmieście	44	22	22	6,3
Śródmieście Bielsko	29	15	14	6,3
Razem osiedla strefy I:	138	67	71	6,3
Beskidzkie	12	7	5	1,6
Wojska Polskiego	7	4	3	1,4
Złote Łany	45	25	20	3,1
Razem osiedla strefy II:	64	36	28	2,3
Razem obszar rewitalizacji	202	103	99	9,2

Źródło: *Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miasta w Bielsku-Białej*

⁸ liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie (powód przyznania pomocy – ubóstwo) na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizowanego

3.3. Wskaźniki monitorowania celów rewitalizacji

Cele programowanego procesu rewitalizacji w Bielsku - Białej są ustabilizowane i konsekwentnie realizowane od dekady. W programie wytyczone zostały trzy cele strategiczne – najważniejsze kierunki działań rewitalizacyjnych:

Cel A: *Rozwój infrastrukturalno – przestrzenny z zachowaniem dziedzictwa kulturowego,*

Cel B: *Aktywizacja gospodarcza obszarów rewitalizowanych,*

Cel C: *Zapobieganie problemom społecznym i patologiom na obszarach objętych rewitalizacją.*

Relację pomiędzy zdiagnozowanymi zjawiskami kryzysowymi, a celami PROM przedstawiono poniżej, w tabeli III.6. W programie nie sformułowano wskaźników realizacji celów rewitalizacji, ich parametryzacja została opisana poprzez wskazanie kierunków działań. Każda korzystna zmiana jest zmianą zadawalającą, gdyż przyczynia się do likwidacji zjawisk kryzysowych.

Tab.III.6. Lista celów programu rewitalizacji wraz z kierunkami działań

Cel	Zjawisko kryzysowe	Kierunki działań		
A	Niezadowolenie z warunków życia	Poprawa warunków mieszkaniowych	Poprawa jakości przestrzeni publicznych	Podaż różnorodnej oferty kulturalnej i sportowo - rekreacyjnej w obiektach o dobrym standardzie
B	Niska aktywność ekonomiczna ludności	Obniżenie bezrobocia	Zwiększenie szans na zatrudnienie	Zwiększenie mobilność ludności i ułatwienie poruszania się po mieście
C	Niekorzystna struktura demograficzna	Wyhamowanie depopulacji zahamowanie odpływu mieszkańców i przyciągnięcie nowych	Szerszy dostęp do zajęć aktywizujących i specjalistycznej pomocy społecznej dla osób sędziwych	Dostęp do specjalistycznej pomocy społecznej dla rodzin wielopokoleniowych i opiekunów osób sędziwych
	Wykluczenie i marginalizacja	Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, dorosłych i dzieci	Szerszy dostęp do zajęć dla grup zagrożonych wykluczeniem lub marginalizacją	Szerszy dostęp do specjalistycznej pomocy społecznej
	Dezintegracja i zachowania aspołeczne	Ograniczenie występowania uzależnień	Ograniczenie przestępczości i popełniania wykroczeń	Podaż różnorodnych usług społecznych – aktywizacja lokalnych społeczności

Źródło: PROM s. 45

3.4. Stan realizacji projektów

W ramach programu wskazano do realizacji 65 projektów. W latach 2015-2016 zakończono jedenaście z przyjętych do realizacji projektów, w trakcie realizacji było czternaście, a sześć dopiero rozpoczęło. W kolejnym roku zakończono trzy projekty, realizowano czternaście, a rozpoczęło kolejne trzy.

Łącznie w latach 2015-2017 na realizację projektów poniesiono wydatki w łącznej kwocie ponad 44 mln złotych, co stanowi 10,94% budżetu programu. Szczegółowa lista projektów, wraz informacją na temat zaangażowanych środków przedstawiona została w tabeli nr III.7.

Budzi niepokój niski stan zaawansowania prac w stosunku do założonego budżetu. Biorąc bowiem pod uwagę, wydatkowane środki na projekty w trakcie realizacji i rozpoczęte w 2017 r. (13,3 mln), łączne zaangażowanie środków nie przekracza 15% budżetu programu. Na koniec 2017 roku wciąż nie rozpoczęto działań w zakresie 26 projektów (40%), zakończenie części z tych projektów planowano jeszcze na 2016 i 2017 rok np. *Skwer plac zabaw dla dzieci, jednostka B Osiedle Karpackie, Likwidacja barier architektonicznych - ŚSM, Stworzenie przestrzeni kulturalno-wystawowej „NOWE MIASTO”- d. BEFA*). Sytuacja ta jest spowodowana oczekiwaniem na konkursy umożliwiające pozyskanie przez projektodawców środków (wciąż nie odbyły się) lub brakiem możliwości pozyskania środków UE przez projektodawców w konkursach już przeprowadzonych. W związku z powyższym projektodawcy ograniczyli zakres rzeczowy projektów lub zaistniała sytuacja spowodowała opóźnienia w terminie realizacji projektów.

Tab. III.7. Stan realizacji projektów wskazanych do realizacji w programie rewitalizacji

Nazwa projektu	Numer projektu	Termin realizacji projektu	Poniesione koszty w zł w latach 2015-2016	Poniesione koszty w zł w 2017r.
PLAC ZABAW OSIEDLE GRAŻYNY	1	2015r.	171 884,55	
BIELSKO - BIAŁA ŁĄCZY LUDZI	2	2017r.	1 059 642,72	663 544,50
MIEJSKIE CENTRUM USŁUG SPOŁECZNOŚCIOWYCH	3	2020r.		
MCUS - WZGÓRZE 14	4	2017r.		92 507,69
WARYŃSKIEGO 4	5	2015r.	393 289,33	
SOBIESKIEGO 2/4	6	2021r.		
RYNEK 32 I PLAC ŚW. MIKOŁAJA 7	7	2024r.		
RYNEK 16/SŁOWACKIEGO 1B	8	2019r.	1 238 307,86	

Nazwa projektu	Numer projektu	Termin realizacji projektu	Poniesione koszty w zł w latach 2015-2016	Poniesione koszty w zł w 2017r.
SOBIESKIEGO 13	9	2018r.	12 242,60	
KRASIŃSKIEGO 20 C	10	2018r.	913 874,16	779 946,61
SOBIESKIEGO 19	11	2018r.	12 242,60	
MONITORING CCTV	12	2020r.	838 005,07	492 148,06
AKTYWNE PRZESTRZENIE - REWITALIZACJA TERENÓW MIEJSKICH W BIELSKU-BIAŁEJ –	13	2019r.	189 641,85	3 075,00
PRZEBUDOWA ULICY WŁADYSŁAWA SIKORSKIEGO	14	2015r.	774 080,40	
PRZEBUDOWA CIĄGU PIESZEGO PROWADZĄCEGO Z PLACU ŚW. MIKOŁAJA NA UL. SIKORSKIEGO	15	2015r.	200 000,00	
ROZBUDOWA UL. SOBIESKIEGO (UL. ŚW. TRÓJCY DO RONDA PRZY PL. ZWYCIĘSTWA)	16	2017r.	1 233 504,00	3 387 634,01
MODERNIZACJA BUDYNKU PLAC ŚW. MIKOŁAJA 14	17	2015r.	675 340,92	
MODERNIZACJA, PRZEBUDOWA I ADAPTACJA BUDYNKU PRZY UL. RYNEK 25 i PL. Św. MIKOŁAJA 12	18	2022r.		
AKTYWNE WSPARCIE	19	2019r.		
BEZPIECZNE I ZDROWE DZIECI- BEZCENNA WARTOŚĆ	20	2018r.	1 898 875,81	1 817 497,58
AKTYWNY SENIOR - ROZBUDOWA JADALNI WRAZ Z NADBUDOWĄ W DPS	21	2018r.		
WZMACNIANIE POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH POPRZECZ KULTURĘ: BCK	22	2017r.	335 675,00	75 220,00
WILLA SIXTA: GB BWA	23	2018r.		
TWOJA FIRMA -TWÓJ SUKCES	24	2019r.		
ZINTEGROWANA ANIMACJA SPOŁECZNA W BIELSKU-BIAŁEJ	25	2019r.		126 256,91
TWOJE NOWE UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWE DOCENIAJ INNI	26	2019r.		
ROZWÓJ MIESZKALNICTWA SOCJALNEGO I CHRONIONEGO W BIELSKU-BIAŁEJ	27	2019r.	138 340,61	541 223,44
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. 11 LISTOPADA 61	28	2016r.	402 196,60	
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. 11 LISTOPADA 65	29	2016r.	196 997,58	

Nazwa projektu	Numer projektu	Termin realizacji projektu	Poniesione koszty w zł w latach 2015-2016	Poniesione koszty w zł w 2017r.
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. KOMOROWICKA 8	30	2018r.		
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. KOMOROWICKA 10	31	2018r.		
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. KOMOROWICKA 15	32	2016r.	80 632,30	
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. ŁUKOWA 5	33	2017r.		12 176,00
REMONT ELEWACJI, DACHU – UL. WYZWOLENIA 6A	34	2017r.		10 000,90
CENTRUM KULTURY I NAUKI LEONARDO	35	2020r.		120 000,00
INKUBATOR PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI I PROFIL.	36	2020r.		840 000,00
ZACHOWAJMY PRZESZŁOŚĆ, ABY UBOGACIĆ PRZYSZŁOŚĆ - MUZEUM DIECEZJALNE	37	2018r.	171 467,35	144 000,00
PLACE ZABAW W ŚRÓDMIEJSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ	38	2018r.		
KLUB OSIEDLOWY ŚRÓDMIEJSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ	39	2018r.		
SKWER PLAC ZABAW DLA DZIECI, JEDNOSTKA B OSIEDLE KARPACKIE	40	2016r.		
LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH - ŚSM	41	2017r.		
OŚRODEK REKREACJI KONNEJ	42	2016r.	46 570,60	2 171 966,00
TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW - ZASÓB KSM, JEDN. A1, B1 i GIEWONT	43	2020r.	4 535 996,83	2 058 676,63
UTWORZENIE CENTRUM ANIMACJI TWÓRCZYCH DRACHMA	44	2018r.		
REKLAMOWY RAJ	45	2018r.	124 529,20	
RENOWACJA ZABYTKOWEJ KAPLICZKI - OŚ. LANGIEWICZA	46	2017r.		
ŚCIEŻKA ZDROWIA	47	2018r.		
POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DZIAŁALNOŚCI SP.-K. KLUBU BEST (WINDA)	48	2017r.	434 171,00	
MODELOWY PLAC ZABAW UL. ŻŁOTYCH KŁOSÓW Z INSTRUKTAŻEM	49	2015r.	247 870,46	

Nazwa projektu	Numer projektu	Termin realizacji projektu	Poniesione koszty w zł w latach 2015-2016	Poniesione koszty w zł w 2017r.
BOISKO WIELOFUNKCYJNE OS. KARPACKIE JEDNOSTKA B	50	2016r.	405 018,46	
PUNKT PRZEDSZKOLNY (INTEGRACYJNY) - ŻŁOBEK OS. ŻŁOTE ŁANY	51	2016r.	939 734,49	
KOMPLEKSOWA RENOWACJA ZESPOŁU NIERUCHOMOŚCI „NOWE MIASTO” - d. BEFA	52	2020r.	4 250 000,00	1 050 000,00
STWORZENIE OTWARTEJ MIEJSKIEJ PRZESTRZENI „NOWE MIASTO” - d. BEFA	53	2020r.	300 000,00	10 000,00
UTWORZENIE MUZEUM SAMOCHODÓW ZABYTKOWYCH „NOWE MIASTO” - d. BEFA	54	2020r.		
STWORZENIE PRZESTRZENI KULTURALNO-WYSTAWOWEJ „NOWE MIASTO”- d. BEFA	55	2016r.		
PRZYGOTOWANIE STAŁEJ WYSTAWY:150 LAT DZIAŁALNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ d. BEFA	56	2020r.		
UTWORZENIE POWIERZCHNI SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWIPRZEDSIĘWZIĘĆ BIZNESOWYCH -d. BEFA	57	2020r.		
MIASTECZKO INNOWACJI W GEMINI PARK	58	2020r.	2 750 000,00	3 000 000,00
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ ŻŁOTE ŁANY	59	2020r.		246 027,50
NASZE ŻŁOTE ŁANY	60	2018r.		
SZCZĘŚLIWA MAMA – SPEŁNIONA MAMA	61	2019r.		
WILLA STEFFANA	62	2016/2017r.	1 659 135,07	
RENOWACJA I ADAPTACJA XVIII WIECZNEGO OBIEKTU	63	2019r.		
NARNIU	64	2020r.		
KORZENIE EDUKACJI	65	2020r.		
			26 629 267,42	17 641 900,83

Kolor żółty – projekty zakończone

Kolor czerwony – projekty w trakcie realizacji

Kolor zielony – projekty rozpoczęte

Źródło: *Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miasta w Bielsku-Białej*

IV. EWALUACJA PROGRAMU REWITALIZACJI

4.1. Ankieta ewaluacyjna

Jednym z przewidzianych w systemie monitorowania narzędzi oceny jest anonimowe badanie ankietowe skierowane do różnych uczestników procesu rewitalizacji (zarówno aktywnych jak i biernych).

Celem tej ankiety było poznanie opinii różnych interesariuszy na temat zrealizowanych dotychczas działań, zachodzących zmian w granicach obszarów rewitalizacji, pojawiających się nowych problemów lub innych ważnych kwestii które wpływają na proces rewitalizacji.

W ramach prowadzonego badania przygotowano i rozdyskrebowano ankiety. O prowadzonym badaniu poinformowano uczestników poprzez informację zamieszczoną na stronie internetowej oraz w „Magazynie Samorządowym”. O badaniu ankietowym zostali również indywidualnie poinformowani projektodawcy PROM.

Ankiety można było uzyskać poprzez pobranie jej ze strony internetowej urzędu www.ankiety.bielsko, udając się bezpośrednio do Biura Rewitalizacji (Cieszyńska 15), lub Lokalnego Punktu Informacyjnego w Bielsku-Białej, prowadzonego przez Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości (ul. Cieszyńska 367) oraz kilku innych miejsc. Wzór ankiety zamieszczono na końcu raportu.

Istniała również możliwość wypełnienia ankiety w formie elektronicznej, wchodząc na stronę www.ankieta.um.bielsko i wypełniając pojawiające się w aplikacji pola.

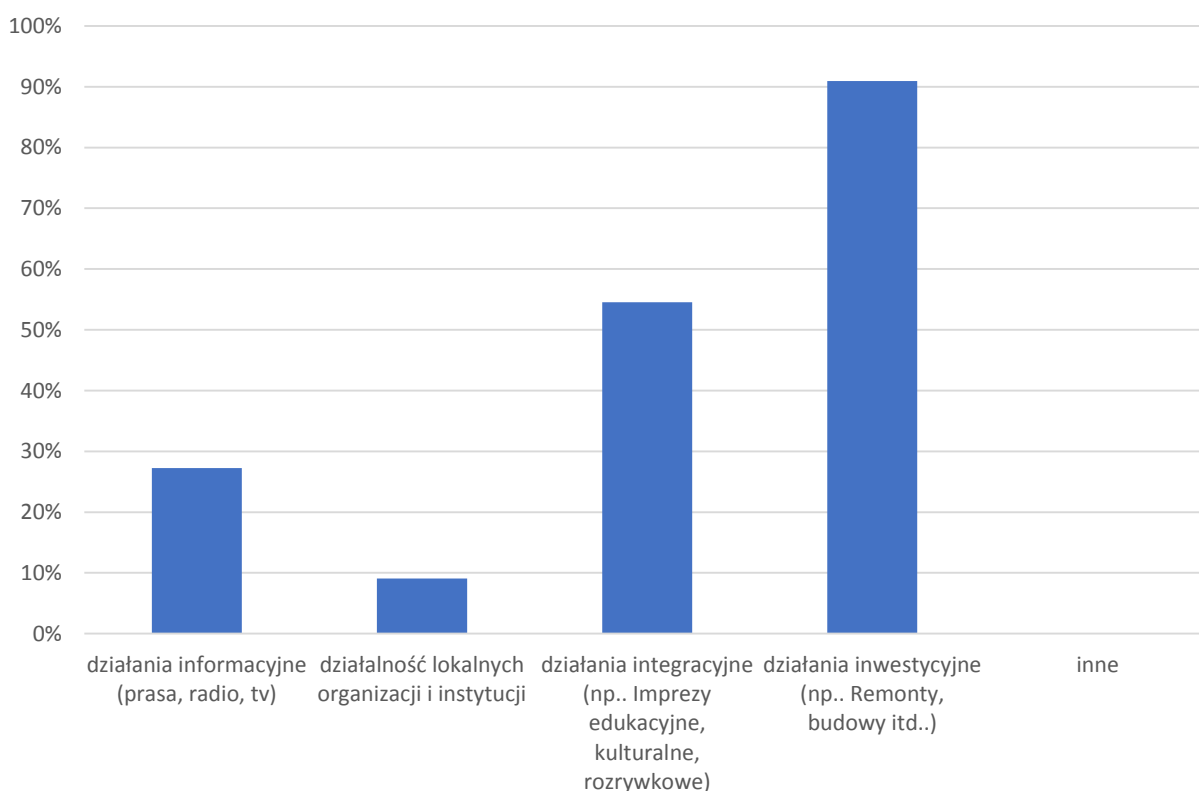
Ankieta zawierała 16 pytań (otwartych i zamkniętych). Odnotowano bardzo małe zainteresowanie interesariuszy procesu rewitalizacji możliwością wypowiedzenia się na tematy poruszane w ankiecie, pomimo wykorzystania szeregu kanałów dystrybucyjnych. Niska frekwencja w badaniu, znacząco obniża wartość badania i możliwość wnioskowania oraz nakazuje traktować uzyskany materiał jako fragmentaryczny opis odbioru społecznego działań realizowanych poprzez program.

4.2. Wnioski wynikające z przeprowadzonej ankiety ewaluacyjnej

Ankiety papierową wypełniły głównie osoby w wieku poprodukcyjnym (ponad 80% ankietowanych), w przeciwieństwie do ankiety elektronicznej, którą wypełniły głównie osoby w wieku do 54 lat (ponad 81% ankietowanych). W ankiecie uczestniczyły przede wszystkim kobiety (ponad 80% ankieta papierowa, 56% ankieta elektroniczna). Wśród ankietowanych dominowały osoby z wykształceniem

ponadgimnazjalnym (55% ankieta papierowa, 25% ankieta elektroniczna) i wyższym (27% ankieta papierowa, 75% ankieta elektroniczna). Zamieszkują one głównie obszar osiedla *Złote Łany* (55%), *Śródmieście Bielsko* (18%), *Dolne Przedmieście* (18%) oraz *Biała Wschód* (9%).

Wszyscy ankietowani zetknęli się z działaniami rewitalizacyjnymi na terenie miasta Bielsko-Biała w latach 2015-2017. 90% ankietowanych dostrzega w obszarze rewitalizacji działania inwestycyjne. Połowa z ankietowanych uczestniczyła w podejmowanych działaniach integracyjnych. Stosunkowo niewielka liczba ankietowanych, postrzega aktywność w obszarze rewitalizacji poprzez działalność lokalnych organizacji i instytucji. W niedużym stopniu dostrzegane są również działania promujące proces rewitalizacji. Z tego typu aktywnością w prasie, radiu czy telewizji zetknęła się jedynie 1/3 ankietowanych.

Rys. IV.1. Pożądane przez ankietowanych działania informacyjne

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani zmiany na gorsze dostrzegają jedynie w obszarze *Górnego Przedmieścia* (9% ankietowanych). Wyraźną zmianę na lepsze wskazano na *Osiedlu Złote Łany*. Ankietowani byli zgodni, iż mimo realizowanych projektów, na wszystkich wskazanych obszarach konieczne jest kontynuowanie działań rewitalizacyjnych.

Z listy problemów, które mogą występować na obszarze rewitalizacji ankietowani najczęściej wskazywali występujący proces starzenia się populacji, przy równoczesnej emigracji młodych ludzi.

Dostrzeżono problem niskiej aktywności społecznej mieszkańców, równocześnie sygnalizując ubogą ofertę kulturalną oraz brak ciekawej oferty spędzenia czasu wolnego. Istotnym problemem dostrzeganym przez ankietowanych jest ubóstwo i powiązane z tym zjawiska: niepełnosprawność, problemy alkoholowe, przemoc w rodzinie, a w konsekwencji uzależnienie od pomocy społecznej. Wciąż istotnym problemem dla ankietowanych jest zły stan infrastruktury technicznej (drogi, chodniki). Problemy na które wskazują ankietowani szczególnie nasilone są w trzech obszarach: *Biała Wschód, Śródmieście Bielsko oraz Osiedle Złote Łany*.

Blisko 40% ankietowanych dostrzega istotny, a zapomniany potencjał na obszarze rewitalizacji, jakim są tereny zielone. Pojawiały się opinie iż: *zaniedbane obszary parków miejskich i terenów zielonych sąsiadujące z rzeką Biała wymagają zagospodarowania, na terenach poprzemysłowych zindustrializowanych podczas idei tworzenia otwartych społecznych przestrzeni. Potrzebne jest zwrócenie uwagi na konieczność tworzenia zieleni, zamiast betonu*. Zwracano również uwagę na estetykę przestrzeni publicznych. Pojawiały się opinie iż: *w miastach europejskich zabytkowe centra miast to miejsca przyciągające ludzi, w tym młodych. Zadbane, z ograniczonym ruchem aut, w Bielsku-Białej jest niestety dokładnie odwrotnie, duży kontrast in minus. Niszczące coraz bardziej kamienice komunalne centrum Bielska i Białej (nawet te niedawno odremontowane, także za prywatne pieniądze) szybko robią się brudne (patrz: ul.3 Maja, Orkana), wandal-grafficiarze też mogą u nas spać spokojnie, niestety*.

Na pytanie jakie zdaniem ankietowanych dalsze działania powinny zostać podjęte aby poprawić jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji wskazywano: konieczność podjęcia wszelkich działań na rzecz ochrony powietrza (likwidacja pieców węglowych, eliminacja przemysłu ze śródmieścia) i zmniejszenia hałasu (w tym ograniczenie ruchu aut prywatnych). Ankietowani zwracali również uwagę na konieczność podniesienia estetyki budynków, poprzez ich remonty oraz poprawy jakości infrastruktury komunalnej (ławki dla mieszkańców, poprawa złego stanu dróg i chodników, ścieżki rowerowe dla dzieci, ławeczki/opieracze dla emerytów, likwidacja barier architektonicznych). Uczestnicy badania zwracali uwagę na konieczność powiększenia terenów zielonych (parki "kieszonkowe"), zagospodarowania terenów

zielonych między budynkami, a tam gdzie będzie to możliwe budowę nowych parkingów.

Zwracano również uwagę na konieczność organizacji zajęć, które zwiększyłyby aktywność społeczną mieszkańców. Podkreślano konieczność aktywizacji osób starszych i stworzenie oferty dla rodzin z dziećmi. Postulowano uruchomienie domu dziennego pobytu dla seniorów, powiększenie oferty zajęć dla tej grupy społecznej, przygotowanie ciekawych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ankietowani zwracali uwagę, że na obszarze rewitalizacji brakuje m.in.: bezpłatnej świetlicy, działań zmierzających do podniesienia estetyki zaniedbanych parków miejskich oraz rozwoju terenów rekreacyjno - wypoczynkowych z wykorzystaniem potencjału terenów zielonych i rzeki Biała. Ankietowani zwracali również uwagę na potrzebę działań w dolnej części osiedla *Mieszka I*.

Osoby uczestniczące w badaniu zwracały uwagę na instytucje, podmioty lub osoby które nie były jak dotąd aktywne w procesie odnowy rewitalizacji, a mogłyby wnieść do niego pozytywne elementy. Wśród uczestników ankiety papierowej tego zdania było ponad 35% osób, podobnie jak wśród uczestników ankiety elektronicznej (30%).

Zwracano uwagę na potencjał tkwiący w mieszkańcach obszaru rewitalizacji, będących zarazem najważniejszym adresatem programów rewitalizacyjnych. Akcentowano potrzebę większej współpracy z organizacjami pozarządowymi, która mogłaby przynieść wymierne efekty społeczne.

Ważnym zagadnieniem poruszonym w ankiecie była ocena stopnia poinformowania mieszkańców o działaniach związanych z rewitalizacją. Z jednej strony większość wypełniających tradycyjną papierową ankietę była zdania, że działania te są niewystraszające (ponad 80%). Z drugiej strony wypełniający ankietę poprzez Internet byli raczej zdania, że działania te są wystarczające (55%). Ta rozbieżność może wynikać z bariery jaką dla osób starszych stanowi Internet, dla których znacznie efektywniejszym sposobem komunikacji jest rozmowa. Potwierdza to duża liczba odbytych w Biurze Rewitalizacji Obszarów Miejskich indywidualnych konsultacji oraz brak zainteresowania przygotowanym na etapie prac nad programem rewitalizacji newsletterem.

Część ankietowanych negatywnie oceniła politykę informacyjną procesu rewitalizacji uznając, że informacji jest zdecydowanie zbyt mało (45% respondentów)

lub raczej mało (35% respondentów) – wyniki ankiety papierowej. Odmienne jednak sytuację oceniali ankietowani poprzez internet. W tym przypadku źle politykę informacyjną ocenia jedynie 35% ankietowanych (25% wskazało, iż informacji jest zdecydowanie za mało, a 15% że raczej mało). Ponad połowa ankietowanych przez internet uznała, że informacji jest wystarczająco dużo (30% respondentów uznała, że informacji jest raczej dużo, 20% że bardzo dużo). Dobry kontakt z interesariuszami potwierdza ilość wejść na podstronę internetową poświęconą rewitalizacji, która średnio wynosi ponad 760 na miesiąc. Świadczy to o dużej grupie osób korzystających z tego źródła informacji.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie kanałów informacyjnych szczególnie ważnych ich zdaniem w informowaniu mieszkańców o prowadzonych działaniach w zakresie rewitalizacji.

Respondenci zwrócili uwagę na zasadność użycia typowych kanałów informacyjnych takich jak: radio (Radio Bielsko), telewizja i prasa lokalna (*Magazyn Samorządowy*, *Kronika Beskidzka*), internet, biuletyn informacyjnych urzędu miasta, ale wskazali również potrzebę przekazywania większej ilości informacji poprzez tablice ogłoszeń przy blokach oraz sugerowali zaktywizowanie działalności Rady Osiedli.

Ankietowani poprzez Internet wskazali również potrzebę szerszego użycia strony internetowej, ale także zamieszczania informacji na słupach ulicznych dla mieszkańców zainteresowanych ulic lub umieszczenie ulotek dla mieszkańców w ich skrzynkach pocztowych. Wskazano również zasadność umieszczenia informacji wizualnych np. przez umieszczanie plakatów oraz tablic informacyjnych na zrewitalizowanych kamienicach.

4.3. Rezultaty programu osiągnięte w latach 2015-2017

W latach 2015-2017 w ramach programu zrealizowano 14 z 65 zaplanowanych projektów na łączną kwotę 9 374 385,71. (2,31% łącznego budżetu programu). Większość projektów to projekty inwestycyjne (86%) jedynie dwa z nich dotyczą działań społecznych. Omówienie rezultatów zakończonych projektów przedstawiono poniżej.

4.3.1. Projekty zakończone w 2016 r.

Do końca 2016r. planowano zakończenie czternastu projektów. Trzy projekty nie zostały zrealizowane w planowanym terminie (na ich realizację projektodawcy planowali pozyskać środki z UE), ponieważ Instytucja Zarządzająca RPO WSL na lata 2014-2020 nie przeprowadziła konkursów, w których projektodawcy mogliby pozyskać środki na realizację swoich projektów.

Projekt nr 1. - „**Plac zabaw Osiedle Grażyny**”

Koszt realizacji projektu: 171 884,55 zł.

Poprzez realizację tego projektu wzrosła motywacja dzieci do zabawy na świeżym powietrzu. Ponadto poprawił się wizerunek przestrzeni publicznej tego osiedla.

Projekt nr 5 – „**Remont elewacji budynku przy ul. Waryńskiego 4**”

Koszt realizacji projektu: 393 289,33 zł

Realizacja projektów wpłynęła na poprawę warunków mieszkaniowych oraz estetykę przestrzeni publicznej.

Projekt nr 12 - „**Monitoring CCTV śródmieścia miasta Bielska-Białej i osiedli mieszkaniowych**”

Koszt realizacji projektu: 838 005,07 zł

W ramach tego etapu prac wykonano przebudowę systemu monitoringu CCTV na terenie Osiedla Złote Łany – przyłączono system do sieci szerokopasmowej. Ponadto wykonano dokumentację projektową – kosztorysową modernizacji stanowiska kierowania monitoringu miasta Bielska-Białej, co umożliwi realizację kolejnych etapów rozbudowy systemu monitoringu CCTV w następnych latach.

Projekt nr 14 - „**Przebudowa ul. Władysława Sikorskiego**”

Koszt realizacji projektu 774 080,40 zł

Zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu użytkowników poruszających się po ciągu pieszym prowadzącym z Placu św. Mikołaja do ul. Władysława Sikorskiego jak również kierowców i pieszych w ciągu ul. Władysława Sikorskiego.

Projekt nr 15 - „**Przebudowa ciągu pieszego prowadzącego z Placu św. Mikołaja na ul. Sikorskiego**”

Koszt realizacji projektu 200 000 zł

Zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu użytkowników poruszających się po ciągu pieszym prowadzącym z Placu św. Mikołaja do ul. Władysława Sikorskiego jak również kierowców i pieszych w ciągu ul. Władysława Sikorskiego.

Projekt nr 17 – „**Modernizacja budynku Plac św. Mikołaja 14**”

Koszt realizacji projektu: 675 340,92 zł

Realizacja projektów wpłynęła na poprawę warunków mieszkaniowych oraz estetykę przestrzeni publicznej.

Projekt nr 28 - „**Remont elewacji , dachu – ul. 11 Listopada 61**”

Koszt realizacji projektu: 402 196,60 zł

Poprzez realizację tego projektu poprawiła się jakość warunków mieszkaniowych. Poprawiono estetykę budynku, co wpłynęło na poprawę wizerunku przestrzeni publicznej miasta.

Projekt nr 29 - „**Remont elewacji, dachu – ul. 11 Listopada 65**”

Koszt realizacji projektu: 196 997,58 zł.

Poprzez realizację tego projektu poprawiła się jakość warunków mieszkaniowych. Poprawiono estetykę budynku, co wpłynęło na poprawę wizerunku przestrzeni publicznej miasta.

Projekt nr 32 - „**Remont elewacji, dachu – ul. Komorowicka 15**”

Koszt realizacji projektu: 80 632,30 zł.

Poprzez realizację tego projektu poprawiła się jakość warunków mieszkaniowych. Poprawiono estetykę budynku, co wpłynęło na poprawę wizerunku przestrzeni publicznej miasta.

Projekt nr 50 - „Boisko wielofunkcyjne sportowe - jednostka „B” Osiedle Karpackie”

Koszt realizacji projektu: 405 018,46 zł.

W ramach projektu rozbudowano bazę sportową osiedla poprzez wybudowanie boiska wielofunkcyjnego o powierzchni 960 m², o nawierzchni poliuretanowej do gry w koszykówkę, siatkówkę oraz piłkę ręczną. Zagospodarowano niewykorzystany obszar osiedla, co zwiększyło walory funkcjonalno-użytkowe terenu.

Projekt nr 51 - „Punkt przedszkolny (Integracyjny) – żłobek

Koszt realizacji projektu: 939 734,49 zł

W ramach projektu wykonano adaptację istniejących pomieszczeń o powierzchni 395m² na pomieszczenia żłobka dla 40 dzieci. Wykonano także klatkę schodową z windą osobową, która obsługuje tę placówkę.

4.3.2. Projekty zakończone w 2017 r.

Projekt nr 2 - „Bielsko-Biała łączy ludzi”

Koszt realizacji projektu: 663 544,50 zł (w tym dofinansowanie UE: 565 569,48 zł).

W ramach realizacji tego projektu 124 osoby zrealizowały zaplanowane działania. 26 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym podjęło pracę, 56 osób zdobyło kwalifikacje, 42 osoby biernie zawodowo poszukują zatrudnienia.

Projekt nr 16 - „Rozbudowa ulicy Sobieskiego (ul. Św. Trójcy do Ronda przy pl. Zwycięstwa)”

Koszt realizacji projektu: 3 387 634,01 zł (w tym dotacja z Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019: 486 103, 53 zł).

Projekt nr 59 - „Klub Integracji Społecznej Złote Łany”

Koszt realizacji projektu: 246 027,50 zł (w tym dofinansowane ze środków UE: 233 726,12 zł).

W ramach realizacji tego projektu 8 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym podjęło pracę, 20 osób zdobyło kwalifikacje, 16 osób ukończyło szkolenia/kursy, 10 osób biernych zawodowo poszukuje zatrudnienia.

4.4.3. Ocena realizacji potrzeb zdiagnozowanych na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji

Strefa I

W opracowanej diagnozie i identyfikacji potrzeb rewitalizacyjnych stwierdzono: należy kontynuować długofalowego działania w celu rewitalizacji osiedli, ujętych w tej strefie. Trzeba zauważyć, że jest to przestrzeń lokalizacji zakładów przemysłowych, przez co nie wykorzystuje właściwie unikalnego, centralnego położenia w mieście, a przez to aglomeracji Bielska–Białej (FOM). Strefę tę charakteryzuje różnorodność i przeciwstawność uwarunkowań, które z jednej strony grożą pogłębieniem marginalizacji i społeczno-gospodarczym kryzysem, z drugiej mogą stymulować rozwój miasta – o ile zostaną właściwie wykorzystane. Gęsta tkanka centralnej części miasta, jest przecięta trasą drogową, o szerokości 2 x 2 pasy ruchu (ul.3-go Maja), która skutecznie oddziela od siebie dwie części śródmieścia. Walory kulturowe i komercyjne, zdeponowane w I strefie, w tym również utrzymująca się a nawet rosnąca kumulacja instytucji kultury, oświaty, administracji i podmiotów gospodarczych stwarza niekwestionowane, choć wymagające odpowiedniego wsparcia środkami publicznymi, szanse rozwoju. W strefie I osiedle Śródmieście-Bielsko dotknięte jest najgłębiej zjawiskiem kryzysu – skumulowanym oddziaływaniami i nakładaniu się różnorodnych negatywnych cech i zjawisk – określanych, jako degradacja (regres).

Biorąc pod uwagę sparametryzowany stopień degradacji, czyli zdiagnozowane nasilenie zjawisk kryzysowych, utrwalające się rozwarstwianie społeczne, negatywne nasilające się trendy demograficzne, zagrożenie związane z marginalizacją przestrzeni i społeczności lokalnej, kulturowe wartości i znaczenie dla tożsamości miasta, wciąż priorytetowym jest podejmowanie działań rewitalizacyjnych Osiedla Śródmieście Bielsko.

Podjęte i zrealizowane działania odpowiadają częściowo na zdiagnozowane potrzeby. Skala potrzeb jest jednak wciąż ogromna, a obserwowane zjawiska i trendy demograficzne wskazują, że prowadzenie dalszych działań rewitalizacyjnych będzie coraz trudniejsze.

Strefa II

W opracowanej diagnozie i identyfikacji potrzeb rewitalizacyjnych stwierdzono: w strefie tej istnieją (lub nasilają się) problemy typowe dla monofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowej (sypialnie miejskie), które wymagają interwencji, o różnym charakterze (integracja społeczna, modernizacja zasobu mieszkaniowego, walka z patologiami społecznymi, przekształcenie przestrzeni publicznych i wprowadzenie nowych elementów o terapeutycznym/korygującym znaczeniu: np. placów zabaw, boisk; likwidacji barier dla niepełnosprawnych, wyrównywaniem szans grup zmarginalizowanych, przyciąganie przedsiębiorców i tworzenie miejsc pracy). W strefie tej występują również zjawiska wynikające z uciążliwej działalności gospodarczej albo zagrożeń (dysfunkcji), które niesie długotrwałe nieużytkowanie obiektów/terenów przemysłowych (stąd ważnym elementem rewitalizacji powinno być wywołanie transformacji terenów przemysłowych – adaptacja budynków/terenów dla wytwórczości lub usług).

Podjęte i zrealizowane działania odpowiadają częściowo na zdiagnozowane potrzeby. Olbrzymim wyzwaniem dla tego obszaru są obserwowane zjawiska i trendy demograficzne. Prowadzenie dalszych działań rewitalizacyjnych wymaga uwzględnienia tego czynnika.

W tabeli IV.1. zestawiono skwantyfikowane na etapie opracowania programu potrzeby oraz przyporządkowane im projekty. Liczba projektów wskazuje pośrednio stopień w jakim działania podejmowane w programie odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne.

Tab.IV.1. Lista celów programu rewitalizacji wraz z kierunkami działań oraz zakończonymi projektami które przyczyniły się do realizacji wskazanych celów

Cel	Zjawisko kryzysowe	Kierunki działań		
A*	Niezadowolenie z warunków życia	Poprawa warunków mieszkaniowych	Poprawa jakości przestrzeni publicznych	Podaż różnorodnej oferty kulturalnej i sportowo - rekreacyjnej w obiektach o dobrym standardzie
	5,12	5,28,29,32,50,51	1,5,14,15,16, 28,29,32,50	50
B**	Niska aktywność ekonomiczna ludności	Obniżenie bezrobocia	Zwiększenie szans na zatrudnienie	Zwiększenie mobilność ludności i ułatwienie poruszania się po mieście
	2,59	2,59	2,59	14,15,16,59
C***	Niekorzystna struktura demograficzna	Wyhamowanie depopulacji zahamowanie odpływu mieszkańców i przyciągnięcie nowych	Szerszy dostęp do zajęć aktywizujących i specjalistycznej pomocy społecznej dla osób sędziwych	Dostęp do specjalistycznej pomocy społecznej dla rodzin wielopokoleniowych i opiekunów osób sędziwych
		51		
	Wykluczenie i marginalizacja	Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, dorosłych i dzieci	Szerszy dostęp do zajęć dla grup zagrożonych wykluczeniem lub marginalizacją	Szerszy dostęp do specjalistycznej pomocy społecznej
	Dezintegracja i zachowania aspołeczne	Ograniczenie występowania uzależnień	Ograniczenie przestępczości i popełniania wykroczeń	Podaż różnorodnych usług społecznych – aktywizacja lokalnych społeczności
			12	50, 51

* - A: Rozwój infrastrukturalno – przestrzenny z zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

** - B: Aktywizacja gospodarcza obszarów rewitalizowanych.

*** - C: Zapobieganie problemom społecznym i patologiom na obszarach objętych rewitalizacją.

Numery w tabeli odpowiadają numerom projektów w PROM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Rewitalizacji Obszarów Miejskich

Na tym etapie prac nad programem nie można ocenić czy osiągnięto zaplanowane cele, jest na to jeszcze za wcześnie, za małe jest zaangażowanie środków finansowych w stosunku do zaplanowanego budżetu.

W obszarze celu A - *Rozwój infrastrukturalno – przestrzenny z zachowaniem dziedzictwa kulturowego*, realizowane zadania bez wątpienia przybliżają do osiągnięcia zaplanowanego celu.

Może martwić niewielkie zaangażowanie działań w zakresie realizacji celu B - *Aktywizacja gospodarcza obszarów rewitalizowanych* oraz C – *Zapobieganie problemom społecznym i patologiom na obszarach objętych rewitalizacją*.

Projekty społeczne z uwagi na ich liczbę (65%) jak i charakter są trudniejsze w realizacji. Niemniej to realizacja celów B i C może przyczynić się do zmian, które uznać będzie można za trwałe. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na kwestie realizacji zadań wspierających osiągnięcie tych celów.

4.4. System monitorowania programu

Monitorowanie programu zgodnie z przyjętymi założeniami odbywa się poprzez badanie osiągnięć PROM, w tym efektów rzeczowych projektów - stanu zaawansowania realizacji projektów ujętych w programie.

Opracowane sprawozdania roczne wyczerpująco prezentują informację na temat stanu zaawansowania prac przyjętych do realizacji projektów. W ramach sprawozdań prezentowane są zestawienia wskazujące zaawansowanie rzeczowe i finansowe w ujęciu kwotowym i procentowym.

W każdym sprawozdaniu zamieszczono opis projektów w podziale na projekty: zakończone, w trakcie realizacji i rozpoczęte, który zawiera oprócz kosztów, wskazanie efektów jakie przyniosła realizacja projektu.

Zasadniczym zastrzeżeniem do przyjętego systemu monitorowania jest brak mierzalnych wskaźników realizacji celów. Zmiany jakie zaszły w obszarze rewitalizacji pokazano poprzez monitoring fizycznych zmian w obszarze rewitalizacji. Obecnie rekomenduje się w przypadku opracowywania programów nowe podejście do monitorowania, zaprezentowane w opracowaniu zatytułowanym: *Outcome Indicators And Targets. Towards a New System of Monitoring and Evaluation in EU Cohesion Policy*. Należy na to zwrócić uwagę na etapie opracowania GPR na podstawie ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z nową logiką na poziomie projektów (a także konkretnych działań) mamy głównie produkty, natomiast rezultaty występują na poziomie Programu Rewitalizacji. Na wskaźniki rezultatu mają wpływ zarówno podjęta interwencja publiczna (konkretne działania przewidziane w programie), jak i czynniki zewnętrzne (główne wskaźniki ekonomiczne np. PKB, legislacja, zjawiska społeczne itp.).

Takie podejście jest szczególnie istotne jeśli weźmiemy pod uwagę olbrzymią dynamikę zmian w obszarze społeczno-gospodarczym jak i obowiązującego prawa. Dobrym przykładem może tu być przyjęty w programie wskaźnik poziomu ubóstwa, wyrażony ilością osób uzyskujących pomoc społeczną z tego powodu na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zasadniczo przyjęcie takiego wskaźnika jest dobrym rozwiązaniem, wymagającym jednak uzupełnienia o wskazanie czynników zewnętrznych, które mogą niezależnie od działań samorządu uniemożliwić osiągnięcie przyjętych wartości docelowych.

Dobrym argumentacją tej tezy są zmiany w poziomie ubóstwa jakie wywołało wprowadzenie Programu Rodzina 500 plus. Działanie to spowodowało, że do rodzin trafiło dodatkowe nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko. Rodziny o niskich dochodach otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. W efekcie w budżecie tych rodzin pojawia się nawet 6.000 zł netto rocznego wsparcia dla dziecka. Co może powodować, że rodziny te nie otrzymają wsparcia z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, tym samym obniżając wskaźnik ubóstwa. W przypadku tego zjawiska może się więc okazać, że osiągnięto znaczący progres, wynikający jednak nie z podjętych działań projektowych, a wprowadzonego Programu Rządowego. Trudno będzie wtedy również wnioskować na ile trwała jest to zmiana (co bowiem się stanie po wygaśnięciu programu rządowego).

W nowym podejściu do monitorowania rewitalizacji (wynikającym z ustawy o rewitalizacji), przekładając język realizacji projektów rewitalizacyjnych, produkty mamy na poziomie konkretnych działań podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (np. projekty aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców), a rezultaty występują na poziomie Programu Rewitalizacji. Konieczne staje się zatem wiązanie działań w wiązki tematyczne, odpowiadające kierunkom i celom, jak zresztą zrobiono to w ocenianym programie, a następnie przypisanie do tych głównych celów wskaźników rezultatu.

Położeniu nacisku na stosowanie wskaźników rezultatu (celu) i monitorowanie ich osiągania, wymaga podejścia horyzontalnego. Oceny na ile podjęte działania wpłynęły w sposób zintegrowany na założony cel.

Dotychczas zamierzone rezultaty były bowiem formułowane w dokumentach strategicznych w sposób sektorowy. Zgodnie z nowym podejściem powinny natomiast skupiać się na zagadnieniach dotyczących polepszania jakości życia ludzi i rozwoju ich kompetencji, możliwości, zdolności w różnych rolach (np. jako konsumentów, pracowników, przedsiębiorców, członków rodziny lub społeczności, etc.).

4.5. Komunikacja z interesariuszami programu rewitalizacji

Proces komunikacji z interesariuszami programu rewitalizacji w latach 2015-2017 odbywał się za pomocą różnych kanałów komunikacyjnych. W ramach programu przewidziano m.in.:

- redagowanie i udostępnianie cyklicznego biuletynu elektronicznego (newsletter), który byłby dostarczany subskrybentom zarejestrowanym poprzez pod-stronę internetową, raz na kwartał;
- kontynuowanie, rozpoczętych w trakcie prac nad aktualizacją, badań sondażowych drogą elektroniczną, umożliwiających wyrażanie opinii w sprawach dotyczących bieżących działań w ramach programu rewitalizacji;
- kontynuowanie spotkań zapoczątkowanych w trakcie prac nad aktualizacją programu i w celu prezentacji informacji o bieżących pracach, jak i konsultacji społecznej spraw organizacyjnych związanych z podejmowaniem przygotowań i realizacji kolejnych projektów; celem spotkań ma być umożliwienie budowania sąsiedzkich lub lokalnych partnerstw, integrowanie wokół spraw związanych z realizacją PROM 2014-2020 i zbieranie opinii na temat jego realizacji;
- przygotowywanie i publiczne udostępnianie Raportów na temat realizacji PROM 2014-2020, obejmującego rezultaty monitoringu, ocenę realizacji Programu.

4.5.1. Redagowanie i udostępnianie cyklicznego biuletynu elektronicznego (newslettera)

Na etapie tworzenia PROM stworzono możliwość zapisania się uczestników procesu do Newslettera. Żaden z interesariuszy nie zgłosił chęci otrzymywania takiej usługi. W związku z powyższym, od czasu uchwalenia PROM kontynuowano prowadzenie serwisu internetowego poświęconego tematyce dotyczącej działań rewitalizacyjnych w Bielsku-Białej, tak aby umożliwić zainteresowanym śledzenie działań rewitalizacyjnych w dogodnym przez nich czasie⁹.

W okresie między kwietniem 2016 a lutym 2018 roku witrynę odwiedzano ponad 14 500 razy, średnio w miesiącu było to ponad 760 wejść na stronę¹⁰.

⁹ https://um.bielsko.pl/strona-3430-aktualizacja_programu_na_lata_2014_2020.html

¹⁰ Na podstawie informacji Biura Rewitalizacji Obszarów Miejskich Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej.

4.5.2. Badania sondażowe, wyrażanie opinii

Każdy zainteresowany może osobiście lub za pośrednictwem poczty e-mail złożyć swoją opinię, uwagę na temat działań rewitalizacyjnych prowadzonych w Bielsku-Białej. W okresie do 2017r. na prośbę zainteresowanych Biuro wydało zaświadczenia o podstawie prawnej opracowania PROM oraz zamieściło stosowne *Wyjaśnienie* na stronie internetowej. Ułatwiło to właścicielom nieruchomości, których Kancelarie notarialne zobowiązywały do dostarczenia informacji, że Program rewitalizacji nie jest opracowany na podstawie ustawy o rewitalizacji, procedurę sprzedaży swoich nieruchomości.

W biurze Operatora odbyło się dziesięć spotkań z podmiotami planującymi realizację projektów (na obszarze rewitalizacji lub w bezpośrednim sąsiedztwie ale mającymi wpływ na obszar rewitalizacji) z dofinansowaniem ze środków UE. Dla dwóch projektów, na prośbę zainteresowanych Operator wydał rekomendację, iż projekt realizuje cele Programu.

4.5.3. Spotkania z interesariuszami programu

Kontynuowane są spotkania zapoczątkowane w trakcie prac nad aktualizacją programu. Ich celem jest zaprezentowanie informacji o bieżących pracach, jak i konsultacje społeczne spraw organizacyjnych związanych z podejmowaniem przygotowań i realizacji kolejnych projektów. Celem spotkań było umożliwienie budowania sąsiedzkich lub lokalnych partnerstw, integrowanie wokół spraw związanych z realizacją PROM 2014-2020 i zbieranie opinii na temat jego realizacji.

W dniach 30 i 31 maja 2017r. w godz.: 17:00-19:00 w Biurze ds. Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej Operator Programu zorganizował spotkania sprawozdawczo-konsultacyjno – informacyjne z Radami Osiedli wchodzących w skład obszaru rewitalizacji.

Lokalizacja Biura na obszarze rewitalizacji ułatwia wszystkim zainteresowanym: zgłaszanie swoich pomysłów, wyrażanie opinii lub uzyskanie informacji o prowadzonych działaniach, możliwych źródłach finansowania swoich projektów.

Bezpośredni kontakt, to forma komunikacji społecznej, która najbardziej się sprawdza co potwierdzają statystyki spotkań indywidualnych z mieszkańcami, projektodawcami czy też przedsiębiorcami. W 2016r. odbyło się czterdzieści spotkań z zainteresowanymi, a w 2017r. z sześćdziesięcioma.

4.5.4. Przygotowywanie i publiczne udostępnianie Raportów na temat realizacji PROM

Co roku opracowywany jest raport prezentujący efekty działań podejmowanych w ramach Programu rewitalizacji. W latach 2015-2017 opublikowano trzy raporty:

- II sprawozdanie za 2015 z realizacji projektów ujętych w *“Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020” (Kontynuacja PROM 2007-2013)* – opublikowane 15 lutego 2016 r.¹¹
- II sprawozdanie za lata 2015-2016 z realizacji *“Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013)”* przyjęte 29 marca 2017r.przez Radę Miejską w Bielsku-Białej¹²
- II sprawozdanie za 2017r. z realizacji projektów ujętych w *“Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013)”*- przyjęte 16 lutego 2018 r.¹³

¹¹ http://um.bielsko.pl/bielsko/web/uploads/pub/pages/page_3875/text_images/PROM%20-%20sprawozdanie%20sesja.pdf

¹² http://um.bielsko.pl/bielsko/web/uploads/pub/pages/page_3875/text_images/PROM%20-%20sprawozdanie%20sesja.pdf

¹³ um.bielsko.pl/bielsko/web/uploads/pub/pages/page_3875/text_images/Sprawozdanie%202017.pdf

V. REKOMENDACJE DO DALSZYCH PRAC

Sporządzony dokument powstawał dwuetapowo w 2013r. i 2015r. bardzo złożonych warunkach prawno-ekonomicznych. W 2015 r. uchwalono pierwszą w historii kraju ustawę o rewitalizacji, niosącą nowe wymagania w zakresie sporządzania tego typu dokumentów strategicznych. Jej uchwalenie wymagało podjęcia od samorządów decyzji co do trybu sporządzenia programu. Program można było realizować w trybie ustawy o rewitalizacji lub zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, co narzuciło w jakiś sposób metodykę jego opracowania.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że w trakcie jego opracowywania w ważną fazę wchodziła realizacja budżetu Samorządu Województwa Śląskiego, związanego z unijną perspektywą na lata 2014-2020. Wiązało się to z uczestnictwem w ogłoszonych konkursach na działania związane z rewitalizacją (w określonych ramach formalnych i czasowych).

Zarówno pierwszy jak i drugi czynnik sprawił, iż chcą zapewnić skuteczność podejmowanych działań, samorząd musiał ograniczyć działania diagnostyczne do podstawowych wymagań, tak by można było zdążyć opracować i uchwalić program w ramach czasowych określonych przez terminarz konkursowy.

Świeżość przejętych rozwiązań legislacyjnych w zakresie ustawy o rewitalizacji, jak również pośpiech związany z koniecznością aplikowania o środki unijne, sprawiły że w programie pojawiło się szereg obszarów wymagających w nowej perspektywie programowania zmiany lub dopracowania.

Pierwszym ważnym zagadnieniem jest opracowanie rzeczowej i bazującej na weryfikowalnych danych delimitacji obszarów zdegradowanych. Analiza taka powinna obejmować cały obszar miasta, bazować na jasno opisanej metodyce, odzwierciedlać wszystkie grupy problemów wskazane w ustawie o rewitalizacji. Weryfikacji należy poddać przyjęty układ jednostek referencyjnych, tak by przyjęty układ mógł bardziej adekwatnie odzwierciedlić rozkład przestrzennych diagnozowanych zjawisk kryzysowych.

Opracowanie poprawnej diagnozy wymaga zebrania sporej liczby danych i współdziałania różnych jednostek miejskich i pozamiejskich. Z uwagi na wejście w życie nowych regulacji prawnych w zakresie ochrony danych osobowych, zebranie i analizowanie tych danych będzie wymagało dodatkowych zabiegów prawnych i administracyjnych.

Działania te warto jednak podjąć, dają bowiem szansę na spojrzenie na zjawiska występujące w mieście z zupełnie innej perspektywy, pozwalając na ich precyzyjną delimitację oraz zaplanowanie adekwatnych działań naprawczych. Obserwacje kierunku rozwoju systemów monitorowania miast za granicą należy wskazać, że większość wysokorozwiniętych miast buduje systemy analizujące zróżnicowanie wewnątrzmijskie, by w bardziej zrównoważony sposób prowadzić politykę rozwoju oraz szybciej i efektywniej reagować na pojawiające się symptomy kryzysu. Wszystkie te działania często ujmowane są pod hasłem: smart city.

W warstwie społecznej dobra diagnoza (zarówno w wymiarze problemowym ale i prezentacyjnym) daje szansę ukazania społeczności lokalnej złożoności problemów społeczno-ekonomicznych miasta. Zaprezentowanie tych zagadnień w ujęciu terytorialnym, jak to miało miejsce przy okazji opracowania badania zatytułowanego: *Bielsko-Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010*¹⁴, daje szansę na łatwiejszy odbiór tych złożonych zagadnień, zgodnie z zasadą iż jeden obraz jest wart więcej od 1000 słów.

Konieczne jest jednak w tym przypadku wsparcie działań diagnostycznych prowadzonych przez Biuro Rewitalizacji Obszarów Miejskich bezpośrednio z poziomu władz miasta. Przygotowanie odpowiednich danych wymagać będzie bowiem odpowiednich działań w sferze prawnej, administracyjnej, ekonomicznej i technicznej, dotyczyć będzie różnych wydziałów i jednostek miejskich na które Biuro Rewitalizacji nie posiada bezpośredniego realnego wpływu.

Opracowanie poprawnej diagnozy wymagać będzie czasu (od sześciu do dziewięciu miesięcy) i dość sporego nakładu pracy. Warto przy okazji wykonania takiej analizy zastanowić się czy zastosowana metodyka analiz i pozyskane tą drogą dane, nie mogłaby posłużyć do systematycznego badania stanu funkcjonowania miasta. Na stałe wspierając poprawne budowanie i monitorowanie takich dokumentów miejskich jak m.in.: strategia rozwoju, strategia rozwiązywania problemów społecznych, czy studium uwarunkowań i kierunków rozwoju miasta (zgodnie z ustawą o rewitalizacji, dokumenty które powinny być ściśle zintegrowane z programem rewitalizacji).

¹⁴ K. Czekaj (red.) *Bielsko-Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010*, Bielsko Biała 2012

Nowa delimitacja powinna odpowiadać wymaganiom zapisanym w ustawie o rewitalizacji, a to oznacza konieczność sporządzenia szeregu analiz, co każe zastanowić się nad poszerzeniem zespołu opracowującego i monitorującego program.

Należy zastanowić się nad większą koncentracją działań rewitalizacyjnych. Częściowo wymusi to ustawa o rewitalizacji, wg której obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, ale nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkanym przez więcej niż 30% jej mieszkańców. Niemniej przy wciąż szczupłych środkach jakie gmina może wyasygnować na działania rewitalizacyjnej (zarówno własnych jak i zewnętrznych), a zarazem oczekiwaniu społecznym sprawczości przyjmowanych programów, konieczna jest większa koncentracja terytorialna obszaru rewitalizacji.

Bardzo ważną kwestią jest powiązanie systemu monitorowania z systemem pozyskania danych i możliwością ich analizowania. Jak pokazały działania w ramach ewaluacji, Biuro Rewitalizacji posiada głównie dostęp do danych opisujących sytuację całego miasta. Tylko część danych możliwa jest do pozyskania w podziale na dzielnice, a Biuro nie posiada możliwości uzyskania danych geokodowanych (np.: *demograficznych* tj.: średni wiek mieszkańców, odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, odsetek osób w wieku niemobilnym, dotyczących *ubóstwa* tj.: liczba osób objęta wsparciem MOPR na 1000 mieszkańców, liczba rodzin objętych wsparciem MOPR na 1000 mieszkańców, liczba osób pobierających zasiłki na 1000 mieszkańców, liczba zasiłków (stałych, okresowych, celowych) na jednostkę referencyjną, odsetek osób objętych pomocą MOPR wg powodu wsparcia (ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, inne), w zakresie *bezrobocia* tj.: odsetek bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym, odsetek bezrobotnych długotrwale wśród osób w wieku produkcyjnym, odsetek bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym wśród osób w wieku produkcyjnym, *przestępczości*, tj.: liczba przestępstw przeciwko mieniu i życiu w przeliczeniu na powierzchnię jednostki referencyjnej, liczba przestępstw przeciwko mieniu w rozbiciu na rodzaje (kradzież, kradzież z włamaniem, oszustwo, zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy) wykroczeń (naruszenie przepisów porządkowych, żebranie, sprzedaż w miejscu niedozwolonym, niszczenie zieleńca lub trawnika, zaśmiecanie miejsc publicznych, zakłócanie spokoju i porządku publicznego), *niskiego poziomu edukacji*, tj.: wyniki testów i egzaminów kończących poszczególne szczeble edukacji, Edukacyjna Wartość Dodana (EWD), problemy wychowawcze w szkołach,

czy *niskiego poziomu kapitału społecznego* tj.: frekwencja w wyborach i referendach, ilość wniosków z danego obszaru złożonych do budżetu obywatelskiego, liczebność udziału w głosowaniu na złożone wnioski).

Należy zastanowić się nad systemem wskaźników i zasadami ich tworzenia. Budowanie wskaźników, które nie będą miały pokrycia w realnych danych jest bezcelowe i uniemożliwia monitoring i ewaluację programu.

Konieczne jest skoncentrowanie w większym stopniu prowadzonych analiz na zróżnicowaniu wewnętrzmiejskim. Budowanie wnioskowania i analizy zjawisk w oparciu o dane ogólnomiejskie czy w podziale na dzielnice jest przydatne dla analiz strategicznych, w przypadku rewitalizacji mamy jednak do czynienia z urbanistyką operacyjną, gdzie potrzebne są informacje i dane odnoszące się do konkretnych obszarów, ulic i miejsc.

Niewątpliwie ważnym elementem do uwzględnienia zarówno w dalszej pracy nad programem jak i przy formułowaniu zasad sporządzenia nowego programu rewitalizacji będzie ustalenie formuły partycypacji społecznej i komunikacji z lokalną społecznością. Obecne praktyki pokazują, że bardzo często proces partycypacji społecznej sprowadzany jest do konsultacji społecznych.

Przejście zgodnie z drabiną Wilcoxa od konsultacji do współdecydowania (wyznaczenia a następnie zagospodarowywania przestrzeni do współdecydowania przez interesariuszy w wybranych obszarach spraw publicznych), będzie możliwe jedynie przy odpowiednim przygotowaniu i zaangażowaniu lokalnej społeczności (np. poprzez określenie zasad systemowych dotyczących np.: współprojektowania, włączania lokalnej społeczności do współdecydowania o funkcjach nowych obiektów publicznych, cyklicznych spotkań i dyskusji, stworzenia siatki liderów społecznych, animujących działania w obszarze rewitalizacji, czy też stworzenie zachęt finansowych do podejmowania aktywności przez podmioty prywatne).

W ustawie o rewitalizacji bardzo rozbudowano proces partycypacji społecznej, tworząc procedury, wymagając odpowiednich technik i działań, jednak jak pokazały doświadczenia wielu samorządów z ostatnich dwóch lat, same regulacje prawne nie zagwarantują efektywnego udziału społeczności lokalnej w procesie partycypacji.

Wzrór ankiety

Badanie ankietowe dotyczące Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2020 (Kontynuacja PROM 2007-2013)

Szanowni Państwo,

Miasto Bielsko-Biała realizuje działania związane z procesem odnowy (rewitalizacji) części obszaru miasta. Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem 8 osiedli tj.: **Biała Śródmieście, Biała Wschód, Dolne Przedmieście, Górne Przedmieście i Śródmieście Bielsko** składające się na szeroko rozumiane centrum miasta (I strefa rewitalizacji) oraz **Beskidzkie, Wojska Polskiego i Złote Łany** (II strefa rewitalizacji) - zgodnie z zamieszczoną poniżej mapą obszaru rewitalizacji.

Rewitalizacja to kompleksowe działania – zarówno społeczne, ekonomiczne, planistyczne, jak i architektoniczne – nastawione na przekształcenie obszaru, który z różnych powodów znajduje się w niekorzystnej sytuacji (stał się obszarem zdegradowanym).

W związku z tym zależy nam na poznaniu Państwa opinii na temat dotychczas przeprowadzonych działań na obszarze rewitalizacji i zwracamy się do Państwa z uprzejmą prośbą o wypełnienie niniejszego kwestionariusza ankiety.

Badanie jest anonimowe, a jego wyniki posłużą do dalszych prac w ramach procesu rewitalizacji

w naszym mieście.

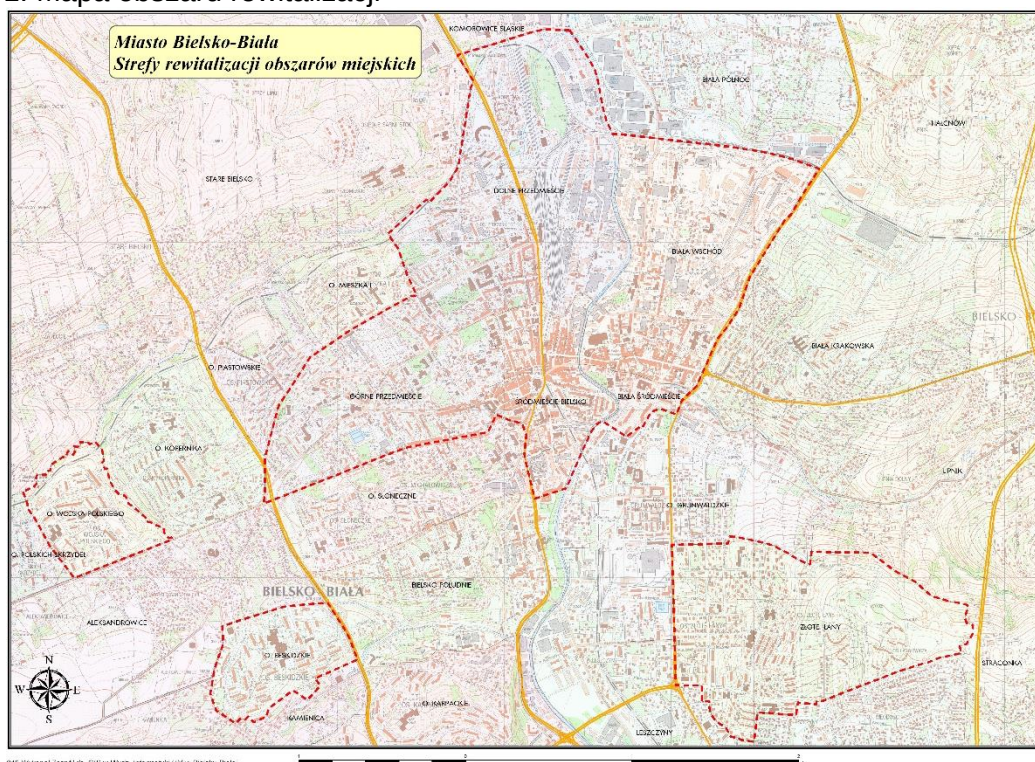
Uprzejmie prosimy o wrzucenie wypełnionej ankiety do urny znajdującej się :

w budynku pl. Ratuszowy 1 - na portierni (parter pl. Ratuszowy 1)

w budynku pl. Ratuszowy 6 – w Biurze Obsługi Interesanta (parter pl. Ratuszowy 6)

Zespół opracowujący Program Rewitalizacji

Mapa 1. Mapa obszaru rewitalizacji

1. Czy spotkał/a się Pan/Pani działaniami rewitalizacyjnymi prowadzonymi na terenie miasta Bielska-Białą w latach 2015-2017 ?

☐ TAK ☐ NIE

1a. Jeśli tak, to proszę napisać z czym się Pan/Pani spotkała:

- ☐ działania informacyjne (prasa, radio, tv itp.) ☐ działania inwestycyjne (np. remonty, budowy itd.)
- ☐ działalność lokalnych organizacji i instytucji ☐ Inne, jakie?
-
- ☐ działania integracyjne (np. imprezy edukacyjne, kulturalne, rozrywkowe)

2. Jak ocenia Pan/Pani zachodzące na całym obszarze rewitalizacji oraz w jego poszczególnych częściach?

Proszę dokonać oceny (poprzez zaznaczenie cyfry) w skali od 1 do 5, gdzie 1 to wyraźne zmiany na gorsze, a 5 wyraźne zmiany na lepsze.

	Obszar	Wyraźna zmiana na gorsze	Nieznaczną zmianę na gorsze	Zmiana ani na lepsze ani na gorsze	Nieznaczną zmianę na lepsze	Wyraźna zmiana na lepsze
1	Cały obszar rewitalizacji	1	2	3	4	5
2	Biała Śródmieście	1	2	3	4	5
3	Biała Wschód	1	2	3	4	5
4	Dolne Przedmieście	1	2	3	4	5
5	Górne Przedmieście	1	2	3	4	5
6	Śródmieście Bielsko	1	2	3	4	5
7	Osiedle Beskidzkie	1	2	3	4	5
8	Osiedle Wojska Polskiego	1	2	3	4	5
9	Osiedle Złoty Łan	1	2	3	4	5

3. Czy, Pana/Pani zdaniem wszystkie wymienione powyżej obszary (osiedla), wymagają kontynuacji działań rewitalizacyjnych?

☐ TAK ☐ NIE?

3a. Jeśli NIE, proszę zaznaczyć, który z obszarów nie wymaga kontynuacji dotychczas prowadzonych działań:

I STREFA REWITALIZACJI

- ☐ Biała Śródmieście
- ☐ Górne Przedmieście
- ☐ Śródmieście Bielsk
- ☐ Biała Wschód
- ☐ Dolne Przedmieście

II STREFA REWITALIZACJI

- ☐ Beskidzkie
- ☐ Wojska Polskiego
- ☐ Złote Łany

4. Poniżej znajduje się lista problemów, które mogą występować na obszarze rewitalizacji. Prosimy Pana/Panią o ocenę natężenia każdego z nich na obszarze rewitalizacji, według następującej skali: 1 – bardzo duży problem, 2 – raczej duży problem, 3 – ani duży, ani mały problem, 4 – raczej mały problem, 5 – bardzo mały problem.

		Bardzo duży problem	Raczej duży problem	Ani duży, ani mały problem	Raczej mały problem	Bardzo mały problem
1	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	1	2	3	4	5
2	Niski poziom bezpieczeństwa na drogach	1	2	3	4	5
3	Przemoc w rodzinie	1	2	3	4	5
4	Problemy alkoholowe	1	2	3	4	5
5	Niepełnosprawność	1	2	3	4	5
6	Zły stan zdrowia mieszkańców	1	2	3	4	5
7	Starzenie się ludności	1	2	3	4	5
8	Emigracja młodych ludzi	1	2	3	4	5
9	Bezrobocie	1	2	3	4	5
10	Uzależnienie od pomocy społecznej	1	2	3	4	5
11	Ubóstwo	1	2	3	4	5
12	Niska aktywność społeczna mieszkańców	1	2	3	4	5
13	Niski poziom nauczania w szkołach	1	2	3	4	5
14	Złe warunki w lokalnych szkołach	1	2	3	4	5
15	Brak dostępu do edukacji przedszkolnej	1	2	3	4	5
16	Mała dostępność zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	1	2	3	4	5
17	Brak ciekawych form spędzania czasu wolnego	1	2	3	4	5
18	Uboga oferta kulturalna	1	2	3	4	5
19	Słaby rozwój handlu i usług	1	2	3	4	5
20	Słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno-sportowa	1	2	3	4	5
21	Nieestetyczne otoczenie	1	2	3	4	5
22	Zły stan dróg i chodników	1	2	3	4	5
23	Zły stan oświetlenia	1	2	3	4	5
24	Zły stan techniczny budynków	1	2	3	4	5
25	Zły stan infrastruktury technicznej (np. instalacji wodnej, kanalizacyjnej)	1	2	3	4	5
26	Niewystarczający dostęp do komunikacji publicznej	1	2	3	4	5
27	Zły stan środowiska	1	2	3	4	5
28	Inne – jakie?	1	2	3	4	5

5. Które z wyżej wymienionych problemów, Pana/ Pani zdaniem, są najbardziej dotkliwe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji? Prosimy wymienić maksymalnie 5 z nich.

1	
2	
3	
4	
5	

6. Proszę o zaznaczenie osiedli z obszaru objętego rewitalizacją, w których, Pana/ Pani zdaniem, można zauważyć szczególne nasilenie problemów wymienionych w pytaniu 4?

I STREFA REWITALIZACJI

- ☐ Biała Śródmieście
☐ Górne Przedmieście
☐ Śródmieście Bielsk
☐ Biała Wschód
☐ Dolne Przedmieście

II STREFA REWITALIZACJI

- ☐ Beskidzkie
☐ Wojska Polskiego
☐ Złote Łany

7. Czy na wymienionych osiedlach znajdują się jakieś potencjały, których wykorzystania nie widać w prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych?

- ☐ TAK ☐ NIE?

7a. Jeśli TAK, to proszę zaznaczyć, określić jakie:

8. Jakie, Pana/ Pani zdaniem, dalsze działania powinny zostać podjęte aby poprawić jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji? Prosimy o podanie minimum 3 propozycji i wskazanie, których osiedli one dotyczą.

Lp.	Propozycja działania	Miejsce realizacji
1		
2		
3		
4		
5		

9. Jakich działań brakowało jak dotąd na obszarze rewitalizacji?

10. Czy są instytucje lub inne podmioty (np. spółdzielnie, stowarzyszenia, grupy nieformalne) lub osoby, które Pana/Pani zdaniem nie były jak dotąd aktywne w procesie odnowy obszaru rewitalizacji a mogłyby wnieść do niego pozytywne elementy?

☐ TAK ☐ NIE?

Jeśli TAK, to jakie?

11. Czy Urząd Miasta w wystarczającym stopniu informuje mieszkańców o działaniach związanych z rewitalizacją?

☐ TAK ☐ NIE?

11a. Proszę dokonać oceny polityki informacyjnej Urzędu Miasta w zakresie rewitalizacji w skali od 1 – 5 gdzie: 1 – zdecydowanie zbyt mało informacji, 2 – raczej mało informacji, 3 – ani dużo, ani mało informacji, 4 – raczej dużo informacji, 5 – bardzo dużo informacji

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

12. Jakie kanały informacyjne są szczególnie ważne w informowaniu mieszkańców o prowadzonych w zakresie rewitalizacji działaniach? Proszę wymienić 3 najważniejsze dla Pana/Pani:

Lp.	Propozycja działania	Miejsce realizacji
1		
2		
3		

METRYCZKA

I. Płeć:

- ☐ Kobieta
☐ Mężczyzna

II. Wiek:

- ☐ 15-24 ☐ 25-39 ☐ 40-54 ☐ 55-64 ☐ 65 i więcej

III. Jakiego jest Pana/Pani wykształcenie?

- ☐ Podstawowe ☐ Gimnazjalne ☐ Ponadgimnazjalne ☐ Wyższe

IV. Na terenie którego z niżej wymienionych osiedli Pan/ Pani mieszka?

I STREFA REWITALIZACJI **II STREFA REWITALIZACJI** ☐ Inne –
jakie?.....

☐ Biała Śródmieście	☐ Beskidzkie
☐ Górne Przedmieście	☐ Wojska Polskiego
☐ Śródmieście Bielsk	☐ Złote Łany
☐ Biała Wschód	
☐ Dolne Przedmieście	

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!